

Acta sanctorum

quotquot toto orbe coluntur, vel a catholicis scriptoribus celebrantur, quae
ex Latinis et Græcis, aliarumque gentium antiquis monumentis

Quo dies tertius et quartus continentur

Bolland, Johannes

Parisiis et Romae, 1866

Caput XVI. Miracula aliquot a S. Francisco post ejus obitum edita.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72907](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72907)

ACTORE
S. BONAVEN-
TURA.

tarent, acclamantibus tam linguissimum, quam operum, ad aures summi Pontificis domini Gregorii noni, quæ per servum suum Franciscum Deus operabatur, magnalia pervenerunt. Sane cum idem pastor Ecclesiæ, non solum ex miraculis auditis post mortem, verum etiam experimentis in vita ipsius, oculis visis et manibus contractatis, sanctitatem ejus mirabilem plena fide certificatus agnosceret, ac per hoc, in cælis glorificatum a Domino, nullatenus dubitaret; ut Christo, cujus erat vicarius, concorditer ageret, hunc in terris reddere celebrem, tanquam omni veneratione dignissimum, pia consideratione disposuit.

eundem anno
1228 Assisii
Sanctis sollem-
niter adscri-
bit.

in Sur. deest
et

h

i

k

Ad ecclesiam
illi diocetam
transfertur
anno 1230,

l

m

* Vatte. et
Wadd. ardo-
rem

pergitque
miraculis
coruscare.

221 Ad omnem quoque certitudinem faciendam orbi terrarum de glorificatione Viri sanctissimi, inventa miracula, et conscripta et testibus idoneis approbata, examinari fecit per illos, qui minus inter Cardinales favorabiles negotio videbantur. Quibus diligenter discussis, et ab omnibus approbatis, de fratrum suorum et * omnium Prælatorum, qui tunc erant in curia, concordi consilio et assensu, canonizandum decrevit. h. Veniensque personaliter ad civitatem Assisii, anno Dominicæ Incarnationis millesimo ducentesimo vigesimo octavo, decimo septimo Calendas Augusti, die Dominico i, cum maximis, quæ longum foret enarrare, sollempniis, B beatum Patrem catalogo Sanctorum adscripsit.

222 Anno vero Domini millesimo ducentesimo trigesimo convenientibus fratribus ad capitulum generale, Assisii celebratum, ad basilicam, in honorem ipsius constructam l, corpus illud Domino dedicatum octavo Calendas Junii m translatum est. Dum autem ille sacer transportaretur thesaurus, bulla Regis altissimi consignatus, miracula plurima ille, cujus effigiem præferbat, operari dignatus est, ut per odorem * ipsius salvificum affectus traheretur fidelium ad currendum post Christum. Erat revera condignum, ut, quem Deus in vita sibi placentem et dilectum effectum in paradysum per contemplationis gratiam transtulerat, ut Enoch; et ad cælum in curru igneo per caritatis zelum rapuerat, ut Eliam, ejus, jam vernantis inter flores illos cælicos plantationis æternæ, ossa illa felicia de loco suo pullulatione mirifica redolerent.

223 Porro sicut Vir iste beatus mirandis virtutum signis in vita claruerat, sic a die transitus sui usque in præsens per diversas mundi partes præclaris miraculorum prodigiis, divina se potentia glorificante, coruscat. Nam cæcis et surdis, mutis et claudis, hydropicis et paralyticis, dæmoniis et leprosis, naufragis et captivis, ipsius meritis remedia conferuntur; omnibusque morbis, necessitatibus et periculis subvenitur. Sed et multis mortuis mirifice per ipsum suscitatis, innotescit fidelibus, mirificans Sanctum suum, magnificentia virtutis Altissimi, cui est honor et gloria, per infinita sæcula sæculorum. Amen n.

ANNOTATA.

a In codice nostro Ms. loco tituli hic legitur: In festo translationis beati Francisci caput 13, lectio prima; ad deinde caput hoc dividitur velut in tres lectiones, quarum ultima admodum proluxa est.

b Ita correxi ex Ms. nostro et tribus aliis editionibus, cum apud Sedulium vitiose legeretur: generationis, forte ex sola hypothetæ negligentia.

c Simillima leguntur in Vita prima lib. II, cap. 4.

d Id est, vir nobilis.

e Lege Vitam primam num. 116 et sequenti.

f Ad Commentarium prævium § 29, ubi etiam refutavi Franciscum Pagium, qui ex notis chronicis male intellectis contra omnium antiquorum sententiam mortem S. Francisci anno 1223 illigavit.

g Gregorius IX ante Pontificatum, quem anno 1227 obtinuit, Cardinalis episcopus Ostiensis, Hugo et Hugolinus dictus, mira familiaritate cum Sancto fuerat conjunctus, ut etiam constat ex præmissis.

h Hoc ipsum decrevisse Perusii, docet Celanensis in Vita primæ lib. I, cap. 1, in quo plura de hac canonizatione reperies.

i Optime se habent omnes hæ notæ chronicæ, D frustra que conatus est Franciscus Pagius eandem solennem canonizationem ad alium mensem aut diem referre. Vide Commentarium prævium num. 682 et sequentibus.

k Lege Vitæ primæ lib. III, cap. 1.

l De hujus ædificatione basilicæ egi in Commentario prævium § 31, quem consulte.

m Anno 1250 festum Pentecostes, (quod erat tempus capitulis generalibus habendis præstitutum) incidit in diem septimum Calendas Junii; itaque in Vigilia ejusdem festi contigit hæc sacri corporis translatio, cujus annua memoria etiam Martyrologiis Ordinum S. Francisci ad diem 25 Maji inscripta est. Ceterum lege Commentarii prævii, § 52, ubi plura hujus translationis adjuncta reperies.

n In codice nostro Ms. hic ponitur: Explicit Vita beati Francisci. Sequuntur tamen ibidem miracula. At Waddingus prætermittens miracula, lectorem hic monet his verbis: Ad finem hujus vitæ multa adnectit per varia capitula D. Bonaventura D. Francisci miracula, ab eodem post mortem patrata; quibus plura, nec inferiora, inveni et legi in bibliotheca conventus D. Francisci Assisiatensis, in codice satis antiquo membraneo, manuscripto; quibus modo supersedendum duxi, ea cum cæteris, quæ hic desiderari possunt, de patria, genealogia et physiognomia sancti Viri suis locis producturus in lucem in Annalibus Minorum, quanto cyus edendis. E

CAPUT XVI.

Miracula aliquot a S. Francisco post ejus obitum edita.

§ I. De virtute sacrorum stigmatum a.

Ad omnipotentis Dei honorem, et gloriam B. Patris Francisci, post glorificationem ipsius in cælis, aliqua ex approbatis * scripturis * miracula, ab illo præcipue censui sumendum fore initium, in quo crucis Jesu virtus ostenditur, et gloria innovatur. Novus igitur homo Franciscus novo et stupendo miraculo claruit: cum singulari privilegio, retroactis sæculis non concessio, insignitus apparuit, sacris videlicet stigmatibus decoratus, et configuratus in corpore mortis hujus corpori Crucifixi. De quo quicquid humana lingua dicatur, minus erit laude * condigna. Totum quidem Viri Dei studium, tam publicum quam privatum, circa crucem Domini versabatur; et ut crucis signaculo, cordi ejus a principio suæ conversionis impresso, corpus consignaret exterius, in ipsa se cruce recludens, habitum penitentis sumpsit, crucis imaginem præferentem b; quatenus sicut mens ejus intus Dominum crucifixum induerat, sic et corpus ejus indueret arma crucis: et in quo signo Deus potestates aereas debellarat, in eodem suo exercitus Domino militaret.

225 Sed et a principio temporis, quo Crucifixo militare coperat, diversa circa eum crucis præfulsere mysteria; sicut vitæ ipsius consideranti decursus clarius innotescit, qualiter apparitione crucis Dominicæ septiformi c, tam cogitatu, quam affectu et actu, totus fuit in Crucifixo effigiem per ipsius exstaticum transformatus amorem. Digne igitur summi Regis clementia, suis amatoribus ultra omnem æstimationem hominum condescendens, suæ crucis vexillum ipsius corpori deferendum impressit, ut, qui mirando fuerat crucis amore præventus, mirando etiam fieret crucis honore mirificus. At hujus stupendi miraculi irrefragabilem firmitatem, non solum videntium et palpan- tium testimonia per omnem modum credibilia, verum etiam apparitiones mirabiles, et virtutes post ipsius obitum coruscantes, ad omne mentis effugandum nubilum suffragantur.

226 Felicitas namque recordationis dominus Gregorius Papa nonus, (de quo Vir sanctus prophe- tando *

Sanctus doctor aliqua ex approbatis miraculis relaturs, * Ms. ex probatis * Ibid. et Sur. conscripturus

* Ms. et Sur. a laude

F

b

Incipit ab iis, quæ in confirmationem stigmatum contigerunt.

c

A tando * prædixerat, quod ad dignitatem foret Apostolicam sublimandus) antequam crucis signiferum catalogo Sanctorum ascriberet, scrupulum quendam dubitationis in corde gerebat de vulnere laterali *d*. Nocte vero quadam (sicut ipse felix antistes referebat cum lacrymis) beatus ei Franciscus, quadam faciei prætensa duritia, in somnis apparuit, et hæsitationem cordis ipsius redarguens, elevavit brachium dexterum, detexit vulnus, phialamque poposcit ab ipso, ut scaturientem reciperet sanguinem, qui ex latere defluebat. Obtulit in visione summus Pontifex phialam postulatam, quæ usque ad summum sanguine influente de latere videbatur impleri. Ex tunc ad illud sacrum miraculum tanta cæpit devotione affici, et æmulatione fervere, ut nullo modo pati posset, quod aliquis præfulgentia illa sacra signa superba præsereret impugnatione fuscare, quin eum severa increpatione feriret.

e
quod et contingit alteri de stigmatibus dubitanti.
* Sur. ex Ordine Minorum
* Ms. luctam

B 227 Frater quidam Ordine Minor *, officio prædicator, virtutis et famæ prærogativa præpollens, cui firmiter erat de sanctis stigmatibus persuasum; dum humano sensu miraculi hujus apud se rationem perquireret, dubitationis cæpit ejusdem scrupulo titillari. Cum igitur per dies plurimos, sensualitate sumente vigorem, luctamen * hujusmodi pateretur, nocte dormienti sanctus Franciscus pedibus lutulentis apparuit, humiliter durus, et patienter iratus. Et, Quæ sunt, ait, ista in te conflictationum certamina? Quæ dubitationum sordes? Vide manus meas et pedes meos. Cumque ille videret manus confixas, lutulentorum pedum stigmata non videbat. Remove, inquit, lutum a pedibus meis, et cognosce loca clavorum. Quos cum ille apprehendisset devote, lutum sibi videbatur abstergere, locaque clavorum manibus contrectare. Continuo, ut evigilat, lacrymis irrigatur, et priores affectus, quodammodo lutulentos, tam lacrymarum profluvio, quam publica confessione detersit.

Sancti imago stigmatibus, quæ appicta non fuerant,

228 In urbe Roma matrona quædam, morum claritate ac parentum gloria nobilis, sanctum Franciscum in suum elegerat advocatum, ipsius hæc depictam imaginem in secreto cubiculo, ubi Patrem in abscondito exorabat. Die vero quadam, dum orationi vacaret, considerans imaginem Sancti, sacra illa signa stigmatum non habentem, dolore cæpit non modicum mirari. Sed non mirum, si in pictura non erat, quod pictor omiserat. Cumque per plures dies, quid causæ foret defectus hujusmodi, mente sollicita pertractaret; ecce, subito die quadam apparuerunt signa illa mirifica in pictura, sicut in aliis ipsius Sancti imaginibus pingi solent.

C
divinitus insingitur, quæ in penam dubitantis subito evanescent.
* Ms. sic olim

229 Tremefacta illa filiam suam, Deo devotam, advocavit protinus, requirens, si absque stigmatibus usque tunc imago fuisset. Affirmat illa, et jurat, olim * sine illis sacris stigmatibus exitisse, et nunc vere cum stigmatibus apparere. Verum, quia mens humana semetipsam frequenter impellit, ut cadat, et in dubium revocat veritatem, subintrat iterum cor mulieris dubitatio noxia; ne forte sic fuisset imago a principio consignata. At Dei virtus, ne primum contemneret miraculum, addidit et secundum: continuo namque disparentibus signis illis, nudata privilegii imago remansit, ut per sequens signum fieret probatio præcedentis.

Lethaliter vulnerato desperatoque a medicis

F 250 In Cathalonia quoque apud Ilerdam f accidit, virum quendam, nomine Joannem, B. Franciscus devotum, quodam sero per quandam incedere viam, in qua pro inferenda morte latitabant insidiæ, non quidem ipsi, qui inimicitias non habebat, sed alteri cuidam, qui videbatur similis ejus, et tunc erat in comitatu ipsius. Exsurgens autem quidam de insidiis, cum hostem suum hunc esse putaret, tam letaliter eum plagis plurimis gladiavit, ut nulla prorsus superesset spes recuperande salutis. Siquidem primo inflictæ percussio humerum cum brachio pene totum abscederat, et ictus alius sub mammilla tantam reliquerat aperturam,

ut flatus inde procedens circa sex candelas simul * junctas extingueret. Cum igitur consilio medicorum ipsius impossibilis esset curatio, pro eo quod, putrescentibus plagis, ex eis fetor tam intolerabilis exhalaret, ut etiam ipsa ejus uxor vehementer horreret, nullisque jam humanis juvari possit * remediis, convertit se ad beati Patris Francisci patrocinium, quanta poterat devotione poscendum; quem inter ipsos ictus, una cum beata Virgine fidentissime invocarat *.

251 Et ecce, misero in lectulo calamitatis solitario decubanti, cum Francisci nomen vigilans et ejulans frequentius replicaret, astitit quidam in habitu fratris Minoris, per fenestram, ut ei videbatur, ingressus; qui vocans eum ex nomine, dixit: Quia fiduciam habuisti in me, ecce Dominus liberabit te. A quo cum æger, quis esset, requireret, Franciscum illum * se esse, respondit. Et statim approprians, vulnere illius ligaturas resolvit; et eum * unguento per omnes plagas, ut videbatur, perunxit. Statim autem, ut sensit illarum sacrarum manuum, stigmatum Salvatoris virtute sanare valentium, suavem contactum, expulsa putredine, restituta carne, et vulneribus solidatis, restitutum est integre pristina sospitatum. Quo facto, beatus Pater * abscessit: et ipse sentiens se sanatum, et in vocem divinæ laudis, et B. Francisci latenter erumpens, vocavit uxorem.

252 At illa celerius currens *, et stare jam videns, quem sepeliendum credebat in crastino, cum esset stupore vehementi perterrita, viciniam totam clamore complevit. Accurrentes autem sui, cum illum niterentur, tanquam phreneticum, in lecto reponere, et ille econtra renitens, assereret, et ostenderet, se sanatum, tanto sunt stupore attoniti, ut quasi sine mente omnes effecti, phantasticum esse, crederent, quod videbant: quia, quem * paulo ante conspexerant plagis atrocissimis laniatum, et totum jam marcidum, plena cernebant incolumitate jucundum. Ad quos ille, qui factus fuerat sanus, Nolite timere, inquit, nolite credere inane, quod cernitis; quia S. Franciscus modo a loco recessit, et illarum sacrarum manuum tactu me integre ab omni plaga curavit *g*.

253 Crebrescente tandem hujus fama miraculi, accelerat populus omnis, et videntes in tam aperto prodigio stigmatum beati Francisci virtutem, admiratione simul et gaudio replebantur, Christique Signiferum magnis laudum præconibus extollebant. Digne quidem beatus Pater, carne jam mortuus, et vivens cum Christo, præsentia suæ ostensione mirabili, et manuum sacrarum palpatione suavi, vulnerato letaliter viro sanitatem concessit; cum illius etiam in se stigmata tulerit, qui misericorditer moriens, et mirabiliter surgens, vulneratum genus humanum et semivivum relictum plagarum suarum virtute sanavit.

254 Apud Potentiam, Apuliæ civitatem *h*, erat quidam clericus, Rogerus nomine, vir honorabilis, et ecclesiæ majoris canonicus. Hic cum infirmitate quassatus die quadam ecclesiam oraturus intrasset, in qua erat imago beati Francisci depicta, gloriosa stigmata representans, cæpit de illius sublimitate miraculi, tanquam de re omnino insolita et impossibili, dubitare. Subito igitur, dum mente plagatus interius cogitaret inania, in palma sinistra manus sub chirotheca graviter se, sensit, esse percussum, sonitum audiens percussuræ, velut cum spiculum prosilit de balista. Moxque tam vulnere sauciatus, quam sonitu stupefactus, chirothecam de manu traxit, ut visu dignosceret, quod tactu perceperat et auditu. Cumque nulla fuisset prius in palma percussio, conspexit in medio manus plagam, quasi sagittæ percussione inflictam, ex qua tanta vis procedebat ardoris, ut videretur ex illo deficere. Mirabile dictu! Nullum in chirotheca vestigium apparebat, ut latentis plagæ cordis latenter inflicti pœna vulneris responderet.

255 Clamat exinde per duos dies, et rugit, dolore gravissimo stimulatus, et increduli cordis velamen

ACTORE
S. BONAVENTURA.
* Sur. similiter

* Vatic. posset

* Vatic. invocaret
invocatus apparens, tactu sacrarum manuum sanitatem restituit:

* al. ille

* Ms. et Sur. cum

* apud Sur. deest Pater

E

quod ille uxori alisque, vis suis oculis creditibus,
* Ms. accurrens

* Sur. qui

G
exponit, et sua incolumitate probat.

F

De stigmatibus dubitans miro modo in manu ladicum cum ingenti cruciatus,
h

penitensque, post biduum sanatur.

ACCITORE
S. BONAVEN-
TURAE.

velamen explicat universis : credere se veraciter, sacra stigmata in sancto fuisse Francisco, fatetur, et jurat contestans, omnis dubitationis abscessisse phantasmata. Orat suppliciter Sanctum Dei, per sacra sibi stigmata subvenire, et multas cordis preces multo impinguat profluvio lacrymarum. Mirum certe! Incredulitate projecta, sanationem mentis sanatio sequitur corporalis. Omnis quiescit dolor, frigescit ardor, nullum remanet vestigium percussurae. Sicque factum est, ut latens mentis infirmitas per patens carnis cauterium, superna providente clementia, curaretur; menteque sanata, et ipsa caro pariter sanaretur. Fit homo humilis Deo, devotus Sancto, et fratrum Ordini perpetua familiaritate subjectus.

Miraculum
hoc juramen-
tis et episcopi
litteris firma-
tum fuit.

256 Hujus rei tam solemne miraculum juramenti firmatum fuit, et litteris sigilli episcopi munimine roboratis ipsius ad nos notitia delata pervenit. De sacris ergo stigmatibus, nullus sit ambiguitatis locus; nullius in hoc, quia Deus bonus est, nequam sit oculus, quasi hujusmodi domi largitio sempiternae bonitati non congruat. Si enim illo amore Seraphico multa membra capiti cohaerent Christo, ut et in bello simili armatura invenirentur condigna, et in regno ad similem forent gloriam subvehenda, nullus hoc sanae mentis, nisi ad Christi gloriam, diceret pertinere.

ANNOTATA.

a Codex noster huic ultimo capiti istum titulum praefixum habet : Incipiunt quaedam de miraculis ipsius post mortem ostensis, et primo de virtutibus sacrorum stigmatum.

b Festem scilicet, cujus caputium velut summum crucis stipitem, duo vero brachia transversum stipitem utcumque repraesentarent. Ad vitam primam num. 22.

c Vide hanc vitam supra num. 205.

d Recte ait de vulnere laterali : nam pedum manuumque vulnera olim viderat, ut alibi observavi.

e Hoc sane liquet ex Apostolicis ejusdem summi Pontificis litteris, quas in Commentarii praevii § 23 recitavi.

f Ilerda, nunc Lerida vulgo appellata, episcopalis civitas Hispaniae Tarraconensis est in Catalonia.

g Cum S. Bonaventura hanc sanationem vere prodigiosam in confirmationem sacrorum stigmatum adducat, fortasse aliquod rei gestae adjunctum, (puta, quod infirmus sacra illa stigmata viderit aut senserit) hic praetermissum est : nam etiam infra legitur S. Franciscus suarum manuum tactu infirmos sanasse, quod tamen Bonaventura ibidem illius stigmatibus non attribuit.

h Potentia, incolis Potenza, episcopalis civitas est regni Neapolitani in provincia Basilicata.

§ II. De mortuis suscitatis.

Mortua ad
vitam, donec
conflatur,
revocata :

a

b

In castro montis Marani prope Beneventum a muliere quaedam, S. Franciscus peculiari devotione cohaerens, viam universae carnis intravit. Conventibus autem clericis nocte ad exsequias et vigiliis cum psalteriis decantandas, subito, cunctis cernentibus, erexit se mulier super lectum, et unum de astantibus sacerdotem, patrum viderit licet suum, advocavit, dicens : Volo confiteri, pater b. Ego enim mortua duro eram carceri mancipanda; quoniam peccatum, quod tibi pandam, necdum confessa fueram. Sed orante, inquit, pro me S. Franciscus, cui, dum viverem, devota mente servivi, redire nunc ad corpus indultum est mihi, ut, illo revelato peccato, sempiternam promerear vitam. Et ecce, vobis videntibus, postquam illud detexero, ad promissam requiem properabo. Trementer ergo sacerdoti trementi confessa, post absolutionem receptam quiete se in lecto collegit, et in Domino feciliter obdormivit.

258 In castro Pamarco, in montanis Apuliaeposito, patri et matri unica erat filia, in tenera aetate tenere praedilecta. Qua infirmitate gravi ad

mortem perducta, parentes ejus successionem D aliam non sperantes, se in illa quasi mortuos reputabant. Convenientibus ergo consanguineis et amicis ad flebile nimis funus, jacebat mater infelix ineffabilibus completa doloribus, et absorpta suprema tristitia, de his, quae fiebant, nihil penitus advertebat. Interim S. Franciscus, uno tantum socio comitatus apparens, desolatam visitare dignatus est feminam, quam sibi senserat esse devotam; et piis eam affatus alloquiis, Noli flere, inquit; nam lucernae tuae lumen, quod deploras extinctum, mea tibi est intercessione reddendum. Surrexit continuo mulier, et, quae sibi dixerat Sanctus, omnibus manifestans, non permisit, extinctum corpus efferrī; sed cum magna fide S. Francisci nomen invocans, et mortuum filiam * apprehendens, vivam et incolumem, cunctis videntibus et mirantibus, allevavit.

apparens,
puellam resus-
citandam ma-
tri veraciter
spondet.

* Sur. felix

259 Cum fratres de Nocerā c peterent quoddam plaustrum a quodam viro, Petro nomine, quo aliquantulum indigebant, stulte respondit * eis, pro petito subsidio irrogando convitium, et pro eleemosyna, ad honorem sancti postulata Francisci, in nomen ipsius blasphemiam jaculando. Poenituit hominem statim insipientiae suae, divino super eum irruente pavore, ne forte ultio Domini sequeretur, sicut et fuit protinus subsequuta. Nam infirmatus continuo primogenitus ejus, parvo elapso spatio, spiritum exhalavit. Volutabatur per humum pater infelix, et sanctum Dei Franciscum invocare non cessans, cum lacrymis exclamabat : Ego sum, qui peccavi, ego, qui inique locutus sum; me in persona propria flagellare debuisti. Redde, Sancte, jam poenitenti quod abstulisti impie blasphemanti. Tibi me reddo, tuis me obsequiis semper expono : nam et devotum sacrificium laudis pro tui honore nominis semper offeram Christo. Mira res! Ad haec verba surrexit puer, et placentum prohibens, se morientem eductum de corpore, per B. Franciscum deductum asseruit et reductum.

Puer ob bla-
sphemiam pa-
tris mortuus,
poenitenti vi-
tus redditur.

* Sur. respon-
det

E

240 Cujusdam urbis Romae notarii puerulus vix septennis, matrem ad ecclesiam S. Marci euntem puerili more sequi desiderans, dum remanere domi compelleretur a matre, per fenestram palatii se projecit, et ultima quassatione collisus continuo exspiravit *. Mater vero, quae nondum longe discesserat, ad sonitum corruentis praecipitium pignoris suspicata, celeriter rediit, filiumque reperiens tam miserabili casu repente subtractum, protinus sibi ipsi manus iniecit ultrices, ac dolorosis clamoribus totam excitavit viciniam ad lamentum. Frater vero quidam, nomine Baho, de Ordine Minorum, illuc se ad praedicandum conferens, propinquavit ad puerum, et fide plenus ait ad patrem : Credisne, sanctum Dei Franciscum posse filium tuum a mortuis suscitare propter amorem, quem semper ad Christum habuit, pro reddenda vita hominibus crucifixum? Quo respondente, se firmiter credere, et fideliter confiteri, servumque * Sancti in perpetuum se esse futurum, si tantum a Deo munus per ipsius merita recipere mereretur; prostravit se frater ille cum fratre socio in oratione, ceteros, qui aderant, excitans ad orandum. Quo facto, cepit puer aliquantulum oscitare, et apertis oculis, brachiisque elevatis, seipsum erexit, et statim coram omnibus ambulavit incolumis, per mirandam Sancti virtutem vitae simul redditus et saluti.

alter et lapsu
mortuus,

* Vatic. spir-
it

F

241 In civitate Capuae dum puer quidam super ripam Vulturni fluminis cum pluribus joculareretur, incautus cecidit in profundum; quem fluminis impetus celeriter vorans, sub sabulo mortuum sepelivit. Proclamantibus autem pueris, qui cum eo luserant circa flumen, populosa illuc multitudo convenit. Cumque universus populus suppliciter et devote beati Francisci merita invocaret, ut devotorum sibi parentum fidem aspiciens, prolem a mortis periculo dignaretur eripere, natator quidam procul astans, clamoribus auditis, accessit, et post diutinam inquisitionem, invocato tandem beati Francisci subsidio, locum invenit, in quo limus in

* Vatic. servum

alter submer-
sus, per Sancti
invocationem
vitae redditur.

d

modum

A
* al. melius
dolens

modum sepulchri pueri cadaver obtexerat, quem effodiens, et extra deportans, docens * defunctum, inspexit. Licet autem populus, qui astabat, videret juvenem mortuum, nihilominus tamen flens et ejulans proclamabat: Sancte Francisce, redde puerum patri suo. Sed et Judæi, qui venerant, naturali pietate commoti, dicebant: Sancte Francisce, redde puerum patri suo. Subito puer, lætantibus et mirantibus cunctis, exurgens incolumis, duci se ad ecclesiam B. Francisci, suppliciter postulavit; ut gratias illi devotus exsolveret, cujus se noverat virtute mirabiliter suscitatum.

Alius item sub
corruente
domo.
e

242 In civitate Suessa e in vico, qui Ad columnas dicitur, repente quadam corruens domus unum absorbit juvenem, et subito interemit. Viri autem et mulieres ruinæ sonitu excitati, undique accurrentes, elevarunt hinc inde ligna et lapides, et miseræ matri mortuum filium reddiderunt. Illa vero amarissimè repleta singultibus, sicut poterat, dolorosis vocibus exclamabat: Sancte Francisce, sancte Francisce, redde mihi filium meum. Non solum autem illa, sed et omnes, qui aderant, beati Patris præsidium flagitabant. Sed cum non esset neque vox, neque sensus, cadaver posuerunt in lectulo, et * ad sepeliendum ipsum diem crastinum expectabant *. Mater vero fiduciam habens in Domino per merita Sancti ejus, votum emisit, nova se sindone B. Francisci oporturam altare, si filium suum revocaret ad vitam. Et ecce, circa horam noctis mediam cœpit juvenis oscitare, et calescentibus membris, vivus exurgens et sanus in laudis verba prorumpit *. Sed et clerum, qui convenerat, et populum universum excitavit ad laudes et gratias Deo et B. Francisco cum mentis lætitia persolvendas.

* in Vatic.
dest et
* ibid. expe-
ctantes

B

* Ms. proru-
pit

alius aliter,
contri et
extincti, ad
vitam revo-
cantur;
f

243 Juvenis quidam, Gerlandinus nomine, de Ragusa foriundus, vindemiarum tempore ad vineas exiens, cum in vase vinario, ut utres impleret, sub torculari se mitteret, repente prægrandes lapides, motis in se lignorum struibus, caput ipsius letali percussione quassarunt. Festinavit continuo pater ad filium, et desperans, obrutum non adjuvit, sed eum sub onere, sicut corruit, sic reliquit. Accurrerunt expeditius vinitores, magni clamoris vocem lugubrem audientes, multoque cum patre pueri dolore completi extraxerunt juvenem jam mortuum a ruina. Pater vero ipsius, Jesu pedibus provolutus, humiliter precabatur, ut filium suum unicum per S. Francisci merita, cujus tunc imminabat sollemnitas, sibi reddere dignaretur g. Ingeminabat preces, vovebat officia pietatis, et sancti Viri corpus se visitaturum cum filio, si suscitaretur a mortuis, repromisit. Mirum certe! Continuo puer, qui toto fuerat corpore conquassatus, restitutus vitæ et integræ sospitati, gaudens coram omnibus exsurrexit; plangentes objurgans, et S. Francisci suffragiis vitæ se redditum asseverans.

item alius in
Alemannia,
i

246 Quemdam alium mortuum in Alemannia suscitavit, de quo Dominus Papa Gregorius tempore translationis ipsius Sancti fratres omnes, qui ad translationem et capitulum convenerant, per Apostolicas litteras certos reddidit h et gaudentes. Miraculi hujus seriem, quia ignoravi, non scripsi, credens, Papale testimonium omnis assertionis excellere instrumentum.

ANNOTATA.

a Beneventum, celebris vulgoque nota est archiepiscopalis civitas regni Neapolitani in principatu Ulteriori, sed ditionis Pontificiæ.

b In codice Ms. additur: Audi peccatum meum.

c Videtur Nuceria, Italice Nocera, indicari, cujus nominis gemina in Italia civitas est, una regni Neapolitani, altera Umbriæ.

d Capua urbs Italiæ in Campania Felice, seu in provincia Terræ Laboris est, archiepiscopatu insignita, ad fluvium Vulturnum.

e Suessa, nunc vulgo Sessa, Neapolitani regni civitas episcopalis est in provincia Terræ Laboris.

f In editione Vaticana: De Ragusia. Est autem Ragusa vel Ragusium urbs Dalmatiæ, libera et cognominis reipublicæ caput.

g In Ms. nostro codice additur: a mortuis; sed omittitur prima sequens perodus.

h Ad Commentarium prævium § 52, ubi de hac translatione, anno 1250 sollemniter facta, egimus, ac num. 747 de significato per Gregorii IX litteras congregatis patribus mortui resuscitati miraculo ex secundo biographo meminimus, ipsas tamen ejusdem Pontificis litteras non vidimus hactenus.

§ III. De his, quos a mortis periculo liberavit.

In confinibus Urbis a vir quidem nobilis, Rodolphus nomine, cum Deo devota uxore fratres Minores suo recepit hospitio, tam hospitalitatis gratia, quam B. Francisci reverentia et amore. Nocte vero illa in summitate turris dormiens custos castri, cum jaceret super struem lignorum, in ipsa muri positorum crepidine, ipsorum soluta compage, in tectum palatii corruit, et exinde super terram. Excitata ad sonitum casus tota familia, et custodis intellecta ruina domus castri et domina cum fratribus accurrerunt. Is vero, qui ab alto corruerat, absorptus fuerat tam profundo sopore, ut nec ad casum evigilaret iteratæ ruinæ, nec ad strepitum accurrentis familiæ cum clamore. Trahentium tandem et impellentium manibus excitatus, conqueri cœpit, quod dulci fuisset quiete privatus, inter beati Francisci brachia suaviter asserens se dormisse. Cum vero de casu proprio doceretur ab aliis, et in imo se videret, qui in alto jacuerat, stupens, esse factum, quod fieri non perceperat, pœnitentiam se facturum ob reverentiam Dei et B. Francisci, coram omnibus repromisit.

AUCTORE
S. DONAVEN-
TURA.

Vir e summo
turris lapsus
incolumis
inanet;
a

E

248 In castro Pophis, quod in Campania positum est, sacerdos quidam, Thomas nomine, accessit ad reparandum ecclesiæ molendinum. Deambulans autem incaute circa extrema canalus, quo gurgis profundus copioso influebat * influxu, subito casu caviloso h ligno intrusus est, cujus impulsu volvitur molendinum. Cum igitur consortus jaceret in ligno, et super os ipsius, quia supinus erat, aquarum impetus inundaret, corde tamen, quia lingua non poterat, S. Franciscum flebiliter invocabat. Per magnum vero spatium sic illo jacente, ac de vita ipsius jam penitus sociis desperatis, in contrariam partem molam cum violentia revolverunt: et sic ejectus sacerdos palpitans volutabatur in aquæ meatu. Et ecce quidam frater Minor, indutus tunica candida, et fure succinctus, cum magna suavitate arreptum per brachium extra flumen eduxit, dicens: Ego sum Franciscus, quem invocasti. Ille vero sic liberatus, nimis obstupuit; volensque ipsius osculari vestigia huc atque illic anxius discurrebat, quærens a sociis: Ubi est ille? Quo abiit Sanctus? Qua via discessit? Viri autem illi tremefacti, proni ceciderunt in terram, sublimis Dei gloriosa extollentes magnalia et virtuosa merita humilis Servi ejus.

presbyter
præsenti sub-
mersionis pe-
riculo a San-
cto apparente
eripitur,
* al. defluebat
b

F

249 Juvenes * quidam de Burgo Celani e pro metendis herbis exierant * ad campestria quædam, in quibus vetus latebat puteus, herbis in somno ore virentibus obumbratus, qui quasi per passus quatuor aquarum altitudinem continebat. Segregatim igitur per campum discurrentibus pueris, unus ex improvise decurrit in puteum. Absorbente autem profunda fovea corpus, spiritus mentis sursum recurrebat ad beati Francisci suffragium, clamans in ipso lapsu fideliter et fidenter: Sancte Francisce, adjuva me. Ceteri huc atque illic se vertentes, dum puer alius non compareret, clamore, circuitu, et lacrymis requirebant eundem. Comperto tandem, quod in puteum cecidisset, festinanter cum gemitibus redierunt ad Burgum, indicantes eventum, exposcentes auxilium. Reddeantibus autem illis cum multa hominum turba, demissus unus per funem in puteum, puerum respexit

uti et puer in
profundum
lapsus pu-
teum.
* Vatic. juve-
nis
c
* ibid. axierat

ACTORE
S. BONAVEN-
TURA.

respexit in aquarum superficie residentem, nihil passum penitus læsionis. Extractus vero de puteo puer dixit omnibus, qui astabant: Quando subito cecidi, beati Francisci patrocinium invocavi, qui corruenti mihi statim præsentialiter affuit, et manum porrigens, leviter apprehendit, nec unquam deseruit, donec una vobiscum puteo me eduxit.

Mulier sub
lapso lapide
mortua cre-
dita, sana
surgit:
d

230 In ecclesia beati Francisci apud Assisium, dum præsentem Romana curia prædicaret dominus episcopus Hostiensis, qui postmodum summus Pontifex exstitit Alexander d, quidam lapis ponderosus et magnus, incaute super pulpitem excelsum et lapideum derelictus, præ nimietate pressuræ impulsus, super caput cuiusdam cecidit mulieris. Existimantes * igitur circumstantes, perfecte ipsam jam mortuam, et caput ejus totaliter conquassatum, cooperuerunt eam pallio, quo erat amicta, ut, sermone finito, educeretur extra ecclesiam lugubre funus. Ipsa vero se beato Francisco, ante cuius jacebat altare, fideliter commendavit. Et ecce, prædicatione finita, mulier coram omnibus adeo surrexit incolumis, ut nullius in ea læsionis vestigium appareret. Sed et, quod est amplius admirandum, cum per longa tempora usque ad horam illam dolorem capitis quasi continuum habuisset, plene fuit ex tunc ab omni * morbi molestia liberata, sicut ipsa postmodum testabatur.

* al. estiman-
tes et estiman-
tes

B
* Vatic. ab
omnis

idem contingit
puero gravi
janua oppres-
so,
e

* Ms. exenium

231 Apud Cornetum e, cum in loco fratrum ad fusionem campanæ viri quidam convenissent devoti, puerulus quidam octennis, Bartholomæus nomine, xenium * quoddam fratribus laborantibus apportavit. Et ecce, subito ventus vehemens, concussa domo, ostium portæ, grave quidem et magnum, super ipsum puerulum ita valido projecit impulsu, ut, quem tam ingens pondus oppresserat, letali crederetur collisione quassatus. Sic enim totaliter jacebat tumulus sub pondere, ut nihil exterius appareret. Accurrerunt omnes, qui aderant, beati Francisci virtuosam dexteram invocantes. Sed et pater ipsius, qui, rigescentibus membris, se movere non poterat præ dolore, votis et voce sancto Francisco filium offerebat. Levatum est denique funestum pondus desuper puerum, et ecce, quem credebant mortuum, quasi suscitatus a somno, lætus apparuit, nullam in se prorsus præferens læsionem. Igitur, cum quatuordecim esset annorum, factus est frater Minor, vir postea litteratus, et famosus in Ordine prædicator.

ac duobus
viris
f

232 Homines de Lentino / lapidem prægrandem abscederunt de monte, qui superponendus erat altari cuiusdam ecclesiæ B. Francisci, in proximo consecrandæ. Cum autem fere quadraginta homines lapidem illum superponere vehiculo niterentur, repetitis sæpius viribus, super quandam hominem lapis ille cecidit, et in modum sepulchri obtexit. Sed cum mente confusi, quid facerent, ignorarent, major pars hominum desperata discessit. Porro viri decem, qui remanserant, lugubri voce sanctum invocantes Franciscum, ne in suo servitio sic horrendo mori hominem pateretur, resumto tandem corde, tanta facilitate lapidem amoverunt, ut nullus dubitaret, virtutem adfuisse Francisci. Surrexit homo incolumis in omnibus membris, insuper et lumen recuperavit limpidum oculorum, quod prius habuerat obscuratum: ut sic omnibus daretur intelligi, quam in rebus desperatis beati Francisci merita validæ sint virtutis.

sub ingentis
saxi mole
compressis.
g

233 Simile quiddam accidit apud sanctum Severinum g in Marchia de Ancona. Dum enim lapis prægrandis, de Constantinopoli adportatus, ad basilicam beati Francisci multorum viribus traheretur, rapido lapsu est super quandam trahentium devolutus. Cumque ille non solum crederetur defunctus, sed etiam totaliter comminutus, assistente sibi beato Francisco et lapidem sublevante, absque omni læsione sanus et incolumis, lapidis projecto pondere, prosilivit.

h

234 Bartholomæus, Cajetanus civis h, cum ad constructionem cuiusdam ecclesiæ B. Francisci

non modicum desudaret, ruente trabe quadam infirmiter posita, ejusque opprimente cervicem, fuit graviter conquassatus. Ipse vero mortem sibi sentiens imminet, ut erat vir fidelis et pius, a quodam fratre Viaticum postulavit. Quod frater ille tam celeriter afferre non valens, quia mori subito credebatur, B. Augustini verbum protulit, dicens ei: Crede, et manducasti i.

D
Alitum a cor-
ruente trabe
lethaliter
suavialiter

235 Sequenti vero nocte beatus Franciscus cum undecim fratribus illi apparuit; et inter ubera portans agniculum, ad lectum ejus accessit, vocavitque illum ex nomine, dicens: Bartholomæe, noli timere; quia non prævalebit adversus te * inimicus, qui te in meo servitio voluit impedire. Hic est Agnus, quem tibi dari petebas, quem et propter bonum desiderium suscepti, cuius etiam virtute consequeris utriusque hominis sospitate. Et sic per vulnera manum ducens, ad opus, quod cœperat, eum redire præcepit. Qui valde mane surgens, et iis, qui eum seminecem reliquerant, incolumis et lætus apparens, admirationem intulit et stuporem: sed et ipsorum mentes, ad beati Patris reverentiam et amorem, tam exemplo sui, quam Sancti miraculo excitavit.

i
Sanctus appa-
rens sanat, et
ab opus suum
remitit:
* in Ms. deest.
adversus te

236 Quidam de castro Ceperani k, nomine Nicolaus, in manus inimicorum crudelium incidit die quadam, qui crudelitate ferali, vulneribus eum super vulnera concidentis, usque adeo super miserum sævierunt, donec vel extinctum crederent, vel protinus extinguendum. Clamaverat autem Nicolaus prædictus, cum primos ictus exciperet, alta voce: Sancte Francisce, succurre mihi, sancte Francisce, adjuva me. Hanc vocem a remotis audierunt quam plurimi, licet auxilium ferre non possent. Deportatus tandem domum, totus suo sanguine volutatus, fiducialiter asserebat, se mortem ex illis vulneribus non visurum, nec etiam se tunc sentire dolores: quoniam S. Franciscus sibi succurrerat, et, ut penitentiam ageret, a Domino impetravit. Quod et sequens confirmavit eventus: nam lotus a sanguine, continuo contra humanam spem extitit liberatus.

alium multis
vulneribus
pene confe-
ctum, præstat
incolumem.
k

E

237 Filius cuiusdam nobilis, in castro sancti Geminiani l valido languore detentus, omnique ulterius desperatus salute, ad extremum usque perductus est. Rivus etenim sanguinis ab oculis ejus emanabat, sicut ex vena brachii assolet ebullire m, ceterisque propinquæ mortis veris indicibus in reliquo corpore apparentibus, judicabatur pro mortuo. Sed et præ debilitate spiritus et virtutis, sensus et motus usu privatus, visus est penitus emigrasse. Congregatis autem ex more ad plantatum parentibus et amicis, ac de sola agentibus sepultura, pater ipsius fiduciam habens in Domino, concito gressu ad ecclesiam cucurrit B. Francisci, quæ in eodem erat castro constructa.

Morti proxi-
mos, oranti-
bus pro illis
parentibus.
l

m

238 Et cingulo suspensus ad guttur, cum omni humilitate se prostravit in terram, sicque vota vovens, et multiplicans preces, suspiriis et gemitibus meruit apud Christum sanctum Franciscum habere patronum. Reversus itaque statim pater ad filium, et sanitati restitutum inveniens, luctum in gaudium commutavit. Simile quiddam meritis Sancti operatus est Dominus circa puellam quandam in Cathalonia, de villa, nomine Thamarit n; et circa aliam de Ancona, quæ cum esset præ nimietate ægritudinis in ultimo spiritu constitutæ, beatus Franciscus fideliter a parentibus invocatus, perfectæ continuo * restituit sanitati.

integræ sani-
tati subito
restituit:
n

n

239 Clericus quidam de vico Albo, nomine Mathæus, veneno mortifero bibito, in tantum fuit gravatus, quod loqui aliquo modo non valens, solum finalem exitum expectabat. Sacerdos quidam, ut sibi confiteretur, admonuit, et verbum unum ab eo extorquere non valuit. Ipse vero in corde suo humiliter Christum orabat, ut per beati Francisci merita a mortis eum faucibus eripere dignaretur. Moxque ut confortatus a Domino beati Francisci nomen fidei devotione deprompsit, testibus, qui aderant, veneno evomito, liberatoris gratias egit.

* Ms. add. eos
haustum a
clero vene-
num invoca-
tus expellit.

ANNOTATA

A

ANNOTATA.

- a *Id est, Romæ.*
 b *Ms. codex et editio Vaticana: Cavilloso; verum hæc lectio, æque ac altera, obscura est. Ex sequentibus tamen videtur cavilloso hic poni pro clavoso, seu clavis ligneis instructo.*
 c *Oppidum est prope lacum de Celano, seu Fucinum in Aprutio, ut alibi annotavi.*
 d *Fuit is Alexander IV ante summum Pontificatum, quem anno 1234 adeptus est, Raynaldus appellatus, et Cardinalis episcopus Ostiensis et Veliternensis.*
 e *Cornetum, de quo hic, esse Apuliæ oppidum, ait Waddingus in Annalibus ad annum Christi 1252, num. 18.*
 f *Nescio hunc locum: nec Waddingus ad annum 1228, num. 50 eundem memorans, de eo quidquam annotavit.*
 g *Fanum S. Severini, vulgo San-Severino, alias etiam Septempeđa, parva civitas episcopalis est ditionis Pontificiæ in Marchia Anconitana.*
 h *In Ms. nostro codice legitur: Bartholomæus Galetanus, ommissa voce civis: sed legendum videtur Caietanus civis a Caeta, incolis Gaeta, regni Neapolitani urbe in provincia Terræ Laboris, de qua jam alias memini.*
 i *In Tractatu 23 in Joannem.*
 k *Ceperanum ditionis Ecclesiasticæ castrum est in Campania Romana ad fluvium Lirim.*
 l *Hetruriæ castrum esse, dixi alibi.*
 m *Nimirum ex secta vena brachii.*
 n *In Ms. codice et editione Vaticana, Tamarit. Hispaniæ vicus est in Catalonia ad oram maris Iberici.*

§ IV. De liberatis a naufragio.

In magno maris periculo positi quidam nautæ, cum miliaria decem a portu Barulitano a distarent, ingravescens nimium tempestate, jam de vita dubii anchoras submiserunt. Verum spiritu procellarum mari ferventius tumescente, fractis funibus, et relictis anchoris, incerto et inæquali cursu per æquora vagabantur *. Tandem nutu divino mari placato, ad resumendas anchoras, quarum funes superius enatabant, toto se conamine paraverunt. Cumque id perficere propriis viribus non valerent, plurimorum Sanctorum invocato subsidio, multisque jam sudoribus liquescentes, nec unam per totam diem resumere potuerunt.

261 Aderat autem nauta quidam, Perfectus nomine, sed moribus imperfectus, qui cum irrisione quadam dixit ad socios: Ecce, Sanctorum omnium invocastis auxilium, et, ut videtis *, nullus est, qui succurrat. Invoceum istum Franciscum, qui novellus est Sanctus; si quo modo in mare se mergat *, et anchoras perditas reddat. Consenserunt ceteri non irrisorie, sed veraciter, suasioni Perfecti, et ipsius objurgantes irrisorium verbum, firmaverunt cum Sancto spontaneum votum. Statimque in momento, sine aliquo adminiculo, naterunt anchoræ super aquas, quasi ferri natura versa foret in signeam levitatem.

262 Peregrinus quidam, invalidus corpore propter febris peracutæ symptomata, quam fuerat ante perpassus, navi quadam subvectus de ultramarinis partibus veniebat. Ferebatur autem * ipse ad beatum Franciscum præcipuo devotionis affectu, et eum sibi apud cælestem Regem elegerat advocatum. Cum igitur necdum perfecte liber a morbo sitis angustiaretur ardoribus, deficiente jam aqua, cœpit alta voce clamare: Itē fidenter, haurite poculum mihi: quia B. Franciscus vasculum meum aqua replevit. Mirum certe! Invenerunt vas aqua repletum, quod fuerat ante vacuum derelictum. Alio vero die, cum, tempestate suborta, operiretur navis fluctibus, et procellis quateretur pervalidis, ita ut jam naufragium * timerent; cœpit idem infir-

Octobris Tomus II.

mus subito clamore vociferari per navem: Surgite omnes, inquit, et B. Francisco venienti occurrite: ecce ad salvandum nos adest. Sicque cum voce magna et lacrymis in faciem proci dens, adoravit. Statim ad Sancti visionem omnem sospitatem resumpsit infirmus, et maris fuit tranquillitas subsecuta.

265 Frater Jacobus Reatinus, cum in navicula parva fluvium quendam cum aliis fratribus pertransiret, sociis primo super ripam * positus, postremo se ad exitum præparabat; sed modico illo ligno per infortunium revolutus, rectore natante, frater mersus est in profundum. Invocabant fratres extra positi affectuosos precibus beatum Franciscum, et ut filio succurreret, lacrymiosis gemitibus supplicabant. Submersus autem frater de ventre gurgitis nimis immensi, cum ore non posset, corde clamabat, ut poterat, implorans pii Patris subsidium. Et ecce, auxiliante sibi beati Patris præsentia, per profundum, sicut per aridam, ambulabat, et demersam naviculam capiens, cum ea pervenit ad litus. Mirabile dictu! Vestimenta ejus madidata non sunt, nec aquæ gutta proximavit ad tunicam.

264 Frater, Bonaventura nomine, cum duobus viris per lacum quendam navigans, contrafacta ex parte navicula, propter aquæ influentis impetum, demersus est cum navi et sociis in profundum. Cum autem de lacu miseriæ misericordem patrem Franciscum invocarent cum multa fiducia, supernata vit b subito aqua plena navicula, et cum eis, Sancto præbente ducatum, salubriter pervenit ad portum. Sic et quidam frater de Esculo c, submersus in flumine, S. Francisci meritis extitit liberatus. Sed et in lacu Reatino d cum quidam viri et mulieres in consimili essent periculo constituti, ad invocationem nominis S. Francisci de aquarum multarum periculoso naufragio salubriter evaserunt.

265 Quidam nautæ Anconitani, periculosa tempestate jactati, submersionis periculum jam videbant. Cumque sic desperati de vita S. Franciscum suppliciter invocarent, lumen in mari magnum apparuit, et cum ipso lumine tranquillitas concessa divinitus, ac si beatus Vir sua miranda virtute et ventis imperare posset et mari. Quantis autem miraculorum prodigiis beatus hic Pater in mari clauerit et clarescat, quoties ibidem opem tulerit desperatis, nullatenus credo possibile per singula enarrare. Nec mirum, si jam regnanti in cælis colatum est imperium super aquas, cui et in hac mortalitate degenti omnis corporea creatura, ad suam refigurata originem, mirabiliter serviebat.

ANNOTATA.

a *Videtur hic indicari portus Baruli, quod oppidum regni Neapolitani est in agro Barensi, incolis Barletta dictum, situmque in ora maris Adriatici, qualemcumque portum, sed infidum, habens, teste Leandro Alberto in Descriptione Apuliæ Peucetiæ.*

b *Vaticana et Suriana editiones: Superenavit; codex vero noster Ms.: Supernataverunt subito, aqua plena navicula, et cum eo, Sancto præbente ducatum, salubriter devenerunt ad portum.*

c *Fortasse legendum est: De Asculo, cujus nominis duas civitates habet Italia; unam in regno Neapolitano, Apulum cognominatam; alteram in Marchia Anconitana, cognomento Picenum.*

d *Adi Annotata ad Vitæ primæ librum 1, cap. 7, litt. cc.*

§ V. De liberatis a vinculis et carceribus.

In Romania a Græcum quendam, cujusdam domini servientem, contigit de furto fallaciter accusari; quem dominus terræ in alto carcere mandavit includi, et graviter vinculari. Domina vero domus miserta servi, quem indubitanter credebat a culpa sibi imposita innocentem, pro liberatione ipsius

AUCTORE
S. BONAVEN-
TURA.Submersum
cum immersa
navicula, mi-
nime madida-
tum educit e
fluvio.
* Vatic. ripaAlios item
submersos
salvat;

E

b

c

d

nautis Anco-
nitatis ac in-
numeris aliis
periclitanti-
bus succurrit.Sanctus in-
sonem ser-
vum, sibi
commenda-
tum, apparen-
s e carcere edu-
cit:

84

apud

AUCTORE
S. BONAVENTURA.
a

apud virum precibus insistebat devotis. Verum non acquiescente viri sui duritia obstinata, recurrit domina supplex ad S. Franciscum, et ejus pietati voto commendavit insontem. Protinus adfuit miserorum Adjutor, et virum in carcere positum misericorditer visitavit. Solvit vincula, carcerem fregit, innocentem manibus apprehensum foras eduxit, et ait: Ego sum ille, cui domina tua te devote commisit. Cumque ille timore magno corripeteretur, et pro descensu altissimæ rupis voraginem circuiret, subito Liberatoris sui virtute inveniense in plano, rediit ad dominam suam; relataque per ordinem miraculi veritate, devotam dominam ad Christi amorem et reverentiam servi ejus Francisci ferventius inflammavit.

item debito-
rem, qui pro
illius amore
dilationem
frustra pete-
rat,
b c

* Vatie, con-
fracto
* in Vatie,
deest est

B
d
alterumque
injuste a
blasphemo
conjectum in
carcerem.

Ob hæresim
capto, sed
emendato in-
vocatus op-
parens.
e

C

vincula et
carcerem sol-
vit, mirante
curia Pontifi-
cia.

267 In Massa S. Petri b cuidam militi c debebat pecuniæ quantitatem pauperculus quidam. Cumque præ inopia facultas non suppeteret persolvendi, captus debitor a milite repetente misereri sibi orabat suppliciter, dilationem quærens amore beati Francisci. Sprevit superbus miles preces oblatas, et Sancti amorem, velut inane quid, inaniter vilipendit. Nam cervicose respondens: Tali te, ait, loco recludam, et tali retrudam carcere, quod nec Franciscus, nec aliquis, te poterit adjuvare. Tentavit, quod dixit: carcerem adinvenit obscurum, in quo hominem vinculatum conjecit. Paulo post adfuit B. Franciscus, et fracto * carcere, ruptisque compedibus, illæsum hominem reduxit ad propria. Sic fortitudo Francisci militem est * prædata superbum; captivum, qui se sibi subjecerat, liberavit a malo, militisque proterviam admirando miraculo in mansuetudinem commutavit d.

268 Albertus de Aretio, eum in vinculis atrocissimis teneretur pro debitis injuste ab eo petitis, suam innocentiam S. Franciscus humiliter commendavit. Ordinem quidem Fratrum Minorum plurimum diligebat, et S. Franciscum inter Sanctos speciali venerabatur affectu. Dixit autem creditor suus voce blasphema, quod nec Franciscus, nec Deus posset eum de suis manibus liberare. Factum est itaque in vigilia S. Francisci, cum vinctus ille nihil comedisset, sed ob Sancti amorem victum suum cuidam tribuisset egeno; nocte veniente, apparuit ei vigilanti S. Franciscus, ad cujus ingressum vincula de pedibus et catenæ de manibus ceciderunt, sponte aperta sunt ostia, prosilierunt tabulæ de solario, et liber abscessit homo ad propria rediens. Implevit ex tunc votum, jejunans vigiliam B. Francisci, et cereo, quem annuatim consuevit offerre, in accrescentis devotionis indicium annuatim unam unciam superaddens.

269 Residente in Sede B. Petri domino Gregorio nono, quidam, Petrus nomine, de civitate Alisia e, de hæresi accusatus, Romæ captus est, et de mandato ejusdem Pontificis ad custodiendum traditus episcopo Tiburtino. Quem sub pœna episcopatus accipiens, compedibus alligavit, obscuroque ipsum carcere, ne posset effugere, includi fecit, panem ei præbens in pondere, et poculum in mensura. Cæpit autem homo ille beatum Franciscum ad sui miserendum multis precibus et fletibus invocare, eo quod audierat, solennitatis ejus jam adesse vigiliam. Et quoniam fidei puritate omnem abdicaverat hæreticæ pravitatis errorem, totaque cordis devotione adhæserat fidelissimo Christi servo Franciscus, intercedentibus ipsius meritis, a Domino meruit exaudiri.

270 Instante enim jam nocte suæ festivitatis, circa crepusculum beatus Franciscus in carcerem miseratus descendit, et illum suo nomine vocans, ut cito surgeret, imperavit. Qui timore perterritus, quisnam esset, interrogans, beatum Franciscum adesse, audivit. Cumque virtute præsentia Viri sancti vincula pedum suorum confracta conspiceret cecidisse, et tabulas carceris, clavis ultro prosilientibus, aperiri, et apertum iter sibi ad exeundum præberi, solutus tamen, et obstupefactus fugere nesciebat; sed ad januam clamans, custodes omnes perterritus. Qui cum eum liberatum

a vinculis, episcopo * nunciassent, post intellectum ordinem rei ad carcerem pontifex devotus accessit, et manifeste Dei virtutem cognoscens, Dominum adoravit ibidem. Vincula quoque coram domino Papa et Cardinalibus delata fuerunt, qui videntes, quod factum fuerat, admirati plurimum benedixerunt Deum.

271 Guidolotus de sancto Geminiano f falso accusatus fuit, quod veneno interemerat quendam virum; et quod eodem genere mortis filium ejusdem viri et universam ejus familiam proposuerat enecare. Captus proinde a Potestate g terræ, gravissimis vinculis aggravatus in turri quadam * reclusus est. Ipse vero fiduciam habens in Domino pro sua innocentia, quam sciebat, causam commisit B. Francisci patrocinio defendendam. Excogitante igitur Potestate, qualiter criminis objecti confessionem eliceret per tormenta, qualibusque * pœnis confessum faceret interire, nocte illa, cum mane ad cruciatum deberet adduci, S. Francisci præsentia extitit visitatus, et immenso luminis fulgore usque mane circumdatus, repletusque gaudio et fiducia multa securitatem evasionis accepit.

272 Advenerunt mane tortores, et eductum de carcere eculeo suspenderunt, aggravantes super eum multa pondera ferri. Depositus est pluries, et iterum elevatus, ut, pœna pœna succedente, citius ad confessionem criminis arceretur. Sed spiritu innocentia lætabatur in vultu, nullam mœstitiam prætendens in pœnis. Deinde accensus est ignis sub ipso non modicus: nec propterea capillus est læsus; cum tamen capite dependeret ad terram. Tandem bulliente oleo superfusus, virtute Patroni, cui se commiserat defensandum, hæc omnia superavit; et sic dimissus liber, salvus abscessit.

ANNOTATA.

a Romania, alias Thracia, vulgo nota Europæ regio; nisi pro Romandiola Italiæ hic ponatur.

b Massa S. Petri, est Pagus S. Petri; ubi tamen hic fuerit, non comperi.

c Id est: Viro nobili.

d Editio Vaticana: Militemque protervum admirando miraculo in mansuetudinem commutavit. Surius: Militisque protervi admirando miraculo immansuetudinem commutavit.

e Waddingus ad annum 1228, num. 43 in editione Lugdunensi ista recitans, habet: de civitate Assisia: in posteriori Romana: De civitate Assisii: at in Ms. nostro codice, et editionibus Vaticana et Suriana etiam legitur: De civitate Alisia. Si hæc lectio genuina sit, non video, quæ civitas verisimiliter indicari possit per Alisiam, quam Alexia, alias F Alisia, Gallice Alise, olim Gallia Celtica urbs et Mandubiorum caput, nunc vicus ducatus Burgundia.

f Oppidum Tusciae est.

g Podesta Italici magistratum sonat, puta Præ-torem, etc.

§ VI. De liberatis a periculo partus.

Quaedam Comitissa in Sclavonia, sicut nobilitate illustris, sic et æmula probitatis, erga S. Franciscum devotione flagrabat; erga fratres vero sedula pietate. Tempore vero partus duos perpessa dolores a, tanta fuit angustia molestata, ut prolis futurus ortus præsens videretur matris occasus. Non videbatur infantem entis posse ad vitam, nisi expiraret e vita; nec tali nisu parere, sed perire. Subvenit cordi ejus S. Francisci fama, virtus et gloria: excitatur fides, inflammatur devotio. Convertit se ad auxilium efficac, ad fidem amicum, ad devotorum solatium, refugium afflictorum; Sancte Francisce, inquit, pietati tuæ supplicent omnia ossa mea, et mente voveo, quod explicare non possum. Mira celeritas pietatis! Finis dicendi finis fuit dolendi, parturiendi meta, pariendi principium. statim.

D
* in Ms. deest
episcopo

Falso crimine
accusatum
solutum in
carcere

f g
* Sur. in tur-
rim quadam

* Vatie. quali-
buscumque

de in tormen-
tis servato
illaso libera-
tem procurat.

E

Partu pericu-
tans post fa-
ctum votum
prospere eniti-
tur;
a

A Statim enim omni cessante pressura, partum edidit cum salute. Non fuit immemor voti, non propositi refuga: ecclesiam quandam pulchram construi fecit, et constructam ad Sancti honorem fratribus assignavit.

altera fatum
quadrivium
mortuum
ejicit.

* in Ms. pro-
ditum

274 In partibus Romanis mulier quædam, Beatrix nomine, vicina partui, cum per dies quatuor fœtum in ventre portaret exstinctum, multis infelix agitabatur angustiis, et exitialibus doloribus urgebatur. Mortuus fœtus matrem cogebat ad mortem; et nondum in lucem productum * abortivum publicum matris periculum pariebat. Tentabat medicorum auxilium; sed omne humanum remedium laborabat in vanum. Sic de primis maledictionibus b copiosius aliquid declinavit in miseram, ut sepulchrum facta conceptus sepulchrum pro certo proximum expectaret. Fratribus tandem Minoribus per internuncios tota se devotione committens, suppliciter aliquid de S. Francisci reliquiis fide plena poposcit. Contigit nutu divino, aliquantum inveniri de chorda, qua fuerat Sanctus quandoque præcinctus. Mox, ut super dolentem posita chorda fuit, omnis facillime solutus est dolor; mortis causa mortuus fœtus emissus, pristina sanitas restituta.

Immatura
prolium fune-
ra deploranti
spondet

c

B 275 Cujusdam de Narnio e nobilis viri uxor, Juliana nomine, pro filiorum morte anno trahebat lugubres, et continue infelices deplorabat eventus, pro eo quod omnes, quos cum pressura portaverat filios, modico interjecto tempore, cum vehementiori dolore sepulturæ tradiderat. Cum igitur quatuor mensium conceptus * haberet in utero, magisque propter eventus præteritos de conceptæ proli sollicitaretur obitu, quam de ortu; beatum patrem Franciscum pro vita nondum nati fœtus fideliter precabatur. Ecce autem nocte quadam dormienti sibi mulier quædam apparebat in somnis, formosum puerulum gestans in manibus, illumque lætissime offerebat eidem. Cum vero illa recipere recusaret, quem statim formidabat amittere, mulier illa subjunxit: Securo suscipias, quia, quem tuo mœrori compatiens sacer mittit Franciscus, vita vivet, et sospitate gaudebit.

* al. conceptum

filium diu vi-
cturum: a'ia
ejus patrio-
nio geminam
prolem mas-
culam obtinet.

276 Statim evigilans mulier intellexit, per ostensam sibi cœlitus visionem beati Francisci sibi adesse suffragium. Ex tunc abundantiori completa lætitia, pro suscipienda prole juxta promissum multiplicavit preces, et vota promisit. Impletum est denique tempus pariendi, et peperit femina masculum, qui juvenilis robore florens ætatis, tanquam per beati Francisci merita fomentum susceperet vitæ, incitamentum parentibus præbuit ad Christum et Sanctum ejus devotioris * affectus. Simile quiddam huic in Tiburis d civitate sanctus Pater effecit. Cum enim mulier quædam filias plurimas peperisset, desiderio proli fatigata virilis, apud S. Franciscum preces ingeminavit et vota. Concepti igitur ejus meritis mulier illa, et geminos ei parere dedit, qui pro uno fuerat exoratus.

* Sur. devotio-
nis

d

C 277 Apud Viterbium e partui propinqua mulier, morti propinquior censebatur, visceralibus tormentata doloribus, et tota calamitosa infortuniis * mulierum. Cumque, naturæ succumbente virtute, omnis deficeret artis industria, invocato beati Francisci nomine, liberata confestim mulier partum salubriter terminavit. Sed assecuta, quod voluit, et oblita beneficii, quod accepit, honorem Sancto non deferens, die natalis ipsius ad opera servilia manus extendit. Et ecce subito dexterum brachium, ad laborem extensum, inflexibile remansit et aridum. Quod cum studeret ad se revocare cum altero, ultione consimili et illud exaruit. Timore igitur divino correpta mulier, redintegravit votum; usumque membrorum, quem propter ingratitude amiserat et contemptum, per misericordis et humilis Sancti merita, cui se iterato devotiviter recuperare promeruit.

Difficili partu
levata, violati
voti penam
lulit: pœni-
tens sanatur:

e

* Vatic. et Sur.
in infortuniis

278 Mulier quædam de partibus Aretinis, cum per septem dies partus discrimina sustineret, et jam in nigredinem versa desperata esset ab omni-

bus, votum fecit beato Francisco, et ejus cepit moriens auxilium invocare. Emissa autem voto, celeriter obdormivit; viditque in somnis beatum Franciscum se dulciter alloquentem ac requirerentem, utrum faciem ipsius agnosceret, et an antiphonam illam Virginis gloriosæ SALVE REGINA MISERICORDIÆ fsciret ad honorem ejusdem * Virginis recitare. Qua respondente, se habere notitiam de utrisque; Incipe, ait Sanctus, antiphonam sacram, et antequam compleas, paries cum salute. Ad hanc vocem * evigilavit mulier, et cum timore cepit dicere: SALVE REGINA MISERICORDIÆ g. Cumque illos MISERICORDES OCVLOS precaretur, fructumque commemoraret uteri virginalis, continuo cunctis liberata pressuris infantem speciosum peperit, gratias agens Reginae misericordiae, quæ per B. Francisci merita ipsius fuerat dignata misereri.

AUCTORE
S. BONAVEN-
TURA.

item alteri
apparens
Sanctus faci-
lem partum
concedit.

f

* Sur. hujus

* Sur. add. et

g

ANNOTATA.

a In Codice nostro Ms.: Duris pervasa doloribus.

b In Vaticana editione additur: Evæ; cui scilicet post peccatum dixit Deus: Multiplicabo ærumnas tuas, et conceptus tuos: in dolore paries filios. Gen. cap. 3, v. 16.

c Codex noster, et Surlus vitiose habent: De Carvio. Est autem Narnium, seu Narnia, indigenis Narni, Pontificiæ ditionis civitas episcopalis in Umbria.

d Tibur, Italis Tivoli, episcopalis civitas est ditionis Ecclesiæ in Campania Romana.

e Viterbium, nunc vernacule Viterbo, insignis urbs episcopalis est, et provinciæ Patrimonii S. Petri caput.

f Ita etiam habent Ms. codex et editiones Vaticana et Surlana: sed Waddingus ad annum 1298, num. 34 legit: Salve Regina mater misericordiae, addita voce Mater pro more sui temporis, ut existimo. Etenim, dum pia ista antiphona primum composita et recitari cepta fuit, legebatur sine voce Mater; uti videri potest tum apud alios, tum apud Cætanum Meratum in Thesaurio sacrorum rituum Bartholomæi Gavanti recuso auctore, tom. II, part. 1, pag. 412, ubi etiam observatur, antiquum morem legendi Salve Regina misericordiae, apud Cartusianos perseverare.

g Waddingus hic rursus habet: Salve Regina Mater misericordiae.

§ VII. De cæcis illuminatis.

I In conventu fratrum Minorum Neapoli * cum quidam frater, Robertus nomine, cæcus annis plurimis extitisset, crevit in oculis ejus caro superflua, motum * et usum impediens palpebrarum. Cum igitur fratres forenses, ad diversas mundi partes tendentes, ibidem plurimi convenissent, beatus pater Franciscus, speculum obedientiæ sanctæ, ut eos miraculi novitate hortaretur ad iter, prædictum fratrem, ipsis presentibus, tali modo curavit. Jacebat nocte quadam frater Robertus prædictus æger ad mortem, jamque sibi fuerat anima commendata: tum, ecce, astitit ei beatus Pater cum tribus fratribus omni sanctitate perfectis, videlicet S. Antonio a, fratre Augustino b, et fratre Jacobo de Assisio c; qui, sicut eum perfecte fuerant secuti, dum viverent, ita et ipsum alacriter comitabantur post mortem. Accipiens cultellum S. Francisci, carnem superfluum resecevit, lumen restituit pristinum, et a mortis eum fauce reduxit; dixitque illi: Fili Roberte, gratia, quam tecum feci, signum est fratribus ad remotas nationes euntibus, quod ego præcedam eos, et ipsorum dirigam gressus. Vadant, inquit, gaudent, et injunctam obedientiam alacri animo exsequantur.

Cæco simul ac
mortuando
lumen et sani-
tatem confert.

* Ms. de Nea-
poli

* ibid. natum

f

a b

c

280 Apud Thebas in Romania mulier cæca vigiliam S. Francisci in pane tantum et aqua jejuniens, ad ecclesiam fratrum Minorum summo mane festivitatis a viro suo perducta est. Quæ, dum Missa celebraretur, in elevatione corporis Christi, oculos

Cæca, Sancto
devota, in ejus
dem festo vi-
sum recipit:

AUCTORE
S. BONAVENTURA
* Sur. in vocem

oculos aperuit, clare vidit, devotissime adoravit. In ipsa vero adoratione voce magna proclamans, Gratias, inquit, Deo et Sancto ejus; quia video corpus Christi. Omnibus, qui aderant, in voce * exultationis conversis, post Sacrorum expletionem reversa est mulier in domum suam cum gaudio spiritus et lumine oculorum. Exultabat quidem mulier, non solum quia lucis corporeae recuperarat aspectum, verum etiam, quia Sacramentum illud mirificum, quod est lumen animarum verum et vivum, respectu primario per B. Francisci merita, fidei suffragante virtute, meruerat intueri.

puero oculum in maxillam pendente et aridum restituit, * Ms. Prophias

284 In Campania, puer quidam quatuordecim annorum, de castro Pophis *, subita vexatus angustia, sinistram oculum amisit ex toto. Passionis acerbitas sic de loco suo propulit oculum, quod per octo dies, extra nervo relaxato, longitudine digiti unius ad maxillas dependens pene aridus est effectus. Sed cum sola superesset abscissio, et a medentibus foret penitus desperatus, pater ejus ad auxilium B. Francisci tota se mente convertit. Non defuit ille indefessus miserorum Adjuvator precibus supplicantis. Nam oculum aridum mirabili virtute in locum suum pristinumque vigorem restituit, et lucis optatae radiis illustravit.

simile beneficium praestat presbytero, oculum excaecatum,

B

282 In eadem provincia apud Castrum magni ponderis lignum ex alto prorupit, et cujusdam sacerdotis caput gravissime quassans, sinistram oculum excaecavit; qui humi dejectus cepit alta voce S. Franciscum luctuose clamare, dicens: Succurre, Pater sanctissime, ut ad festum tuum ire valeam, sicut fratribus tuis ire promisi: erat enim vigilia Sancti. Qui statim exurgens peroptime liberatus, in vocem prorupit laudis et gaudii, et circumstantes omnes, qui ejus miserie condolebant, in stuporem convertit et jubulum. Ivit ad festum, narrans omnibus, quam in se expertus fuerat, clementiam et virtutem.

et viro alteri oculum bisartam sectum habentibus.

d

285 Vir quidam de monte Gargano d, dum in vinea sua laborans, lignum quoddam ferro succideret, proprium percussit oculum, et sic divisit per medium, ut quasi media pars ipsius exterius dependeret. Cumque in tam desperato periculo desperaret, sibi posse per hominem subveniri, jejunaturum se in festo sancti Francisci, si ei succurreret, repromisit. Statim in loco debito viri oculum Sanctus Dei restituit; sicque divisum rejunxit et lumine pristino decoravit, ut nullius laesionis vestigia remaneret.

Caecus natus donatur visu, et Sancti Ordinem postea ingreditur.

C

284 Filius cujusdam nobilis viri, a nativitate caecus, meritis B. Francisci lumen accepit optatum; qui nomen ab eventu sortitus, Illuminatus vocatus est. Assumpsit postea, cum in aetate esset, Ordinem beati Francisci, accepti beneficii non ingratus; tantumque profecit in lumine gratiae et virtutis, ut vere lucis filius videretur. Tandem, beati Patris promerentibus meritis, sanctum initium fine sanctiore conclusit.

Fratrum benignum hospitem jubet moneri, ut confiteatur,

e

285 In Zachanto, quod est castrum juxta Anagninam e, miles quidam, Gerardus nomine, oculorum lumen ex toto perdidit. Accidit autem, ut duo fratres Minores, ab exteris partibus venientes, ad domum ipsius hospitaturi divertent. Suscepti itaque devote propter reverentiam sancti Francisci a familia tota, et cum omni benignitate tractati, gratias agentes Deo et hospiti, ad locum fratrum devenere vicinum. Nocte igitur quadam beatus Franciscus uni fratrum illorum in somnis apparuit, dicens: Surge, festina cum socio ad domum hospitis nostri, qui Christum et me suscepit in vobis: volo enim * beneficia rependere pietatis. Caecus quidem effectus est, suis promerentibus culpis, quas poenitentiali non studuit confessione purgare.

et de peccatis confesso amissum oculorum lumen reddit.

* in Ms. deest non

286 Disparente quoque Patre, frater festinus surrexit, ut mandatum cum socio celeriter adimpleret. Venientesque ad hospitis domum, cuncta, quae viderat alter, per ordinem narrauerunt eidem. Stupuit vir ille non modicum *, et universa, quae dicebantur, vera esse, confirmans, compunctus ad lacrymas confessus est libens. Tandem correctione

promissa, interiorique homine taliter renovato *, D
exteriorem continuo recuperavit aspectum. Hujus miraculi fama circumquaque diffusa, non solum ad reverentiam Sancti, verum etiam ad confessionem humilem peccatorum et hospitalitatis gratiam plurimos incitavit f.

ibid. totaliter revocato

f

ANNOTATA.

a Est hic S. Antonius Lusitanus, cognomento Patavinus vel de Padua, cujus gesta in Opere nostro illustrata sunt ad diem 15 Junii, quo in universa Ecclesia festum habet.

b Procul dubio hic idem Augustinus est Fratrum Minorum Minister in Terra Laboris, qui moribundus vidit animam S. Francisci ad caelos ascendentem, eamque mox secutus est, ut praemisit sanctus doctor in hac Vita num. 215. Inscriptus is est ad diem 4 Octobris Menologio Franciscano Hueberi, et Martyrologio Arturi, sed cultum non reperi.

c Hunc quoque duo mox laudati martyrologi memorant die 7 Junii, ad quem in Opere nostro inter Praetermissos relatus fuit.

d Vide Annotata ad hujus Vitae caput 14, lit. o.

e Editio Vaticano et Suriana: Ananiam; sed retinendum est Anagninam, quae Italice Anagni dicta, Pontificiae ditionis episcopalis civitas est in Campania Romana.

E

f Quod in editione Seduliana sequitur miraculum, abest a nostro codice Ms., editionibus Vaticana et Suriana; et recte, quia Bonaventura non esse, monui in Commentario praevio num. 25 et sequenti, ac etiam mox probabo. Quam ob rem ego illud e texto rescindendum censui, atque hic inter Annotata recitandum, ne lector desideret. Quidam pro furti calunnia caecatus fuit rigore justitiae secularis apud Assisium, Othone milite per ministros publicos sententiam Octaviani judicis de eruentis accusato oculis exsequente. Qui taliter deformatus, effossis oculis, praescisis nervis opticis etiam cum cultello, ductus ad altare B. Francisci, implorata ipsius clementia, et sua in praedicti criminis impositione innocentia allegata, Sancti ipsius merito infra triduum novos recepit oculos, minores quidem illis, quibus orbatus fuerat, sed non minus limpide visus officium exercentes. Hujus autem stupendi miraculi testis fuit praenominatus miles Otho, juramento ad hoc adstrictus, coram domino Jacobo abbate S. Clementis, auctoritate domini Jacobi episcopi Tiburtini de ipso miraculo inquirente. Testis etiam extitit ejusdem miraculi frater Guillelmus Romanus, a fratre Hieronymo, generali Ministro Ordinis Minorum, ad veritatem dicendam, quam circa hoc noverat, praepropto et excommunicationis sententia obligatus. Qui taliter adstrictus coram pluribus Ministris provincialibus ejusdem Ordinis, et aliis magni meriti fratribus affirmavit, se dudum, adhuc saecularem existentem, vidisse eum habentem oculos, et postmodum actu executionis injuriam patientem; ac se excaecati oculos in terram projectos curiose cum baculo revolvisse; et postmodum virtute divina eundem, novae lucis receptis oculis, videntem clarissime conspexisse. Haec ibi apud Sedulium, quae fere accepta sunt ex Epistola (cujus authenticam ex Assisiensi conventus S. Francisci archivo copiam a RR. PP. Conventualibus Romanis accepit) Hieronymi Asculani, tunc generalis Ministri Ordinis Minorum, qui postea ad summum Pontificatum evectus, Nicolaus IV appellatus fuit. Hanc epistolam ille dedit ad custodem et guardianum mox dicti conventus, ut eos de certo testimonio tanti miraculi certiores faceret, Romae in Nonas Maii.

F

Anno Domini mclxxvi. In eadem dicitur ista examinatio facta Romae in infirmaria nova, Kalendis Maii. Anno Domini mclxxvi; et in praesentia fratris Guidonis Ministri Romani, fratris Corradi Ministri Alamanie Superioris, fratris Dominici penitentiarii summi Pontificis, fratris Bonegratie, fratris Monaldi visitatoris in Romana provincia monasteriorum Ordinis sancte Clare et aliorum.

Dicitur

A Dicitur item *Guilielmus* seu *Guilielmus*, dum istud supplicium ac miraculum contigit, scutiferi munere functus esse apud dominum Gratianum Mathei de Lipernioni, tunc temporis Potestatem, seu prætorem civitatis Assisiensis, ex cujus mandato adversus istum falso accusatum actum fuit; Otho vero miles ibidem vocatur Otto Octavianus de Lacuntella, verum non nominatur ibidem, ut testis miraculi. De sanatione vero ibi sic legitur: Sed cecatus ductus ad ecclesiam beati Francisci, et ut ipse postmodum recitabat omnibus, allegans coram Sancto sue familie inopiam, et quod non juste fuerat condemnatus, in eadem ecclesia oculos recuperavit et visum meritis sancti Patris; et timens iterum excecari, fugit Fulgineum, et ibi faciebat suas cum cultello lesas palpebras medicari. Ipse vero frater *Guilielmus* audiens, illum rehabere oculos, et videre, ivit Fulgineum, et vidit dictum hominem, quem viderat Assisii in sua presentia excecari, habentem oculos, set minores, quam primo habuerat, et clare omnia intuentem; et audivit ipsum publice asserentem, quod meritis beati patris nostri Francisci sibi fuerant secundum modum oculi restituti. Porro miraculum hoc non esse a *S. Bonaventura* in *Vita* relatum, patet primo ex eo, quod *Hieronimus Asculanus*, cujus velut generalis *Ministri Ordinis Minorum* utraque relatio meminit, ad generale illud ministerium promotus fuerit *Lugduni Segusianorum* in comitis, anno 1274 die 20 *Maji* celebratis, vivente quidem *S. Bonaventura*, sed ad *Cardinalatum* jam evecto et consentiente, ut docet *Waddingus* ad eundem annum, num. 54, id est, tredecim circiter annis post scriptam a *Bonaventura* *Vitam* *S. Francisci*. Secundo ex eo, quod frater *Guilielmus*, in utraque narratione pariter laudatus, testimonium illud coram dicto *Hieronimo generali Ministro* ceterisque dixerit anno 1276, sive biennio fere post obitum *S. Bonaventuræ*, qui contigit anni 1274 die 13 *Julii*. Mitto alia, quia res clara certaque est. Melius itaque *Sedulius* miraculum non inseruisset *Vitæ* per *S. Bonaventuram* scriptæ quod se fecisse ex veteribus exemplaribus *Parisiensibus*, ibidem asserit in *Annotatis*.

§ VIII. De liberatis a variis infirmitatibus.

Surdo et mutato loquela et auditus datur:
 a Apud castrum *Plebis* a juvenis quidam mendicus surdus erat et mutus a nativitate sua, qui linguam adeo curtam habebat ac tennem, quod multoties exquisita a pluribus præcisa penitus videretur. Vir quidam, *Marcus* nomine, ipsum propter Deum suscepit hospitio; qui eum sibi benefacere sentiens, cepit cum ipso assiduus demorari. Sero quodam cum prædictus vir cœnaret cum conjuge, astante puero coram eis, dixit uxori: Hoc ego maximum miraculum reputarem, si *B. Franciscus* huic auditum redderet et loquelam. Et adjecit: Voveo Deo, quod, si hoc sanctus *Franciscus* dignabitur operari, propter amorem suum huic puero expensas conferam, donec vivet. Mirum certe! Subito lingua crevit, et locutus est, dicens: Gloria Deo, et sancto *Francisco*, qui mihi loquelam præbuit et auditum *b*.
 b 288 Frater *Jacobus* de *Iseo* *c*, cum puerulus esset in domo paterna, incurrit rupturam corporis valde gravem. Superno vero afflatus spiritu, licet esset juvenis et infirmus, *Ordinem* *S. Francisci* devotus intravit: nulli tamen, qua urgebatur, infirmitatem * detexit. Factum est autem, cum corpus sancti *Francisci* transferretur ad locum, ubi pretiosus sacrorum ossium ejus nunc thesaurus est conditus *d*, adfuit et tunc dictus frater translationis gaudius, ut glorificati jam Patris corpori * honorem debitum exhiberet. Et appropinquans tumbæ, in qua ossa sacra fuerant collocata, præ devotione spiritus sacrum tumultum complexatus, et cum lacrymis multis orans, subito miro modo

ad loca debita partibus revocatis, sanum se sensit, succinctorium deposuit, et ex tunc ab omni dolore præterito liber fuit. Ab infirmitate quoque consimili frater *Bartholus* * de *Eugubio*, frater *Angelus* de *Tuderto* *e*, *Nicolaus* sacerdos * de *Stichano* *f*, *Joannes* de *Fora* *g*, vir quidam de *Pisis*, et alius de castro *Cisternæ* *h*, *Petrus* quoque de *Sicilia*, et homo quidam de castro *Spelli* *i* juxta *Assisium*, et quam plures alii per Dei misericordiam et beati *Francisci* merita extiterunt mirabiliter liberati.

289 In maritima mulier quedam, mentis alienationem per quinquennium passa, visu et auditu privata est: indumenta dilaniabat dentibus, ignis et aquæ periculum non timebat, et caduci morbi ad summum incurreret horribilem passionem. Nocte vero quadam, cum disponderet sibi divina misericordia misereri, salutaris fulgore lucis superillustrata divinitus, vidit beatum *Franciscum* super solium sedere sublime, ante quem prostrata sanitatem suppliciter exposcebat. Illo vero nondum favente precibus, firmavit mulier votum, promittens, pro Dei amore ac Sancti petentibus, donec haberet, elemosynam non negare. Illico Sanctus pactum recognovit, quod olim cum Domino fecerat simile, et signans eam crucis signaculo, integram sibi restituit sanitatem. A consimili passione puellam quandam de *Nursia* *k*, et filium cujusdam nobilis viri, et alios quosdam, relatione veridica compertum est, sanctum Dei *Franciscum* misericorditer liberasse.

290 *Petrus* de *Fulgineo* ad visitandum limina beati *Michaelis* *l* quodam tempore pergens, dum minus reverenter peregrinationem peregit, fontis cujusdam aquam degustans a dæmonibus est invasus, et exinde per tres annos obsessus discerpatur in corpore, pessima loquens, et horrenda præterens. Habens tamen * aliquando lucida intervalla, Beati * virtutem, quam efficacem audiverat ad effugandas aereas potestates, humiliter requisivit. Et ad sepulcrum pii Patris accedens, mox ut illud contigit manu, a dæmonibus eum crudeliter discerpentibus mirifice liberatus fuit *m*. Simili etiam modo mulieri cuidam de *Narnio*, habenti dæmonium, misericordia *Francisci* subvenit *n*, et aliis pluribus, quorum * vexationum angustias, et curacionum modos longum esset per singula enarrare.

291 Vir quidam, nomine *Bonus*, homo de civitate *Fani* *o*, paralyticus et leprosus, ad ecclesiam *B. Francisci* a parentibus deportatus, utriusque morbi plenam consecutus est sanitatem. Sed et alius juvenis quidam, *Acto* nomine de sancto *Severino* *p*, totus leprosus, voto emisso, et ad sepulcrum Sancti delatus, meritis ipsius a lepra mundatus est. Habuit quidem Sanctus super hujusmodi morbo curando præcellentem virtutem, pro eo quod humilitatis et pietatis amore leprosozum obsequis se * humiliter deputarat.

292 Nobilis quedam mulier, *Rogata* nomine, in episcopatu *Sorano* *q*, per viginti tres annos fluxu sanguinis fatigata, sed a quampluribus medicis quamplurima mala perpessa, præ nimietate quidem languoris sæpius videbatur * expirare. Sed et si quando fluxus hujusmodi stringebatur, tumescebat corpore toto. Audiens autem quemdam puerum Romano sermone canentem miracula, quæ Deus per *B. Franciscum* fuerat operatus, nimio dolore commota, tota prorupit in lacrymas: sicque intra se fide accensa dicere cepit: O beate pater *Francisce*, qui tantis coruscas miraculis, si me digneris ab hac ægritudine liberare, magna tibi accresceret gloria; quoniam adhuc tantum miraculum non fecisti. Quid plura? His dictis, sensit se *B. Francisci* meritis liberatam. Filium quoque ipsius, *Marium* *r* nomine, qui brachium habebat contractum, *S. Franciscus*, voto ad ipsum emisso, sanavit. Feminam etiam quandam de *Sicilia* per septennium fluxu sanguinis fatigatam, beatum *Christi* *s* Signifer salvam fecit.

293 In urbe *Roma* *Praxedis* quedam nomine, religiositate

AUCTORE
 S. BONAVENTURA.
 Ms. Bartholomæus
 e f
 * ibid. deest
 sacerdos
 g
 h i

Amentes sanos
 sensus restituantur:

k

expelluntur
 dæmones:
 l

* in Vatic. et
 Sur. deest
 tamen
 Ms. beati
 Viri

m
 n
 Ms. quarum

lepra simul et
 paralyti affectus, atque
 alter leprosus,
 o
 p

F
 Ms. semet
 ipsum

mulier sanguinis fluxu
 laborans,
 contractus
 brachio,
 aliaque
 hæmorrhœissa
 sanatur.

q
 * Vatic. add.
 mulier

r

s

AUCTORE
S. BONAVEN-
TURA.
Virgini reclu-
sa pedem cum
crure fra-
ctum, luxa-
tumque hume-
rum restituit.

* Vatic. narra-
vit

religiositate famosa, quæ a tenella ætate propter æterni Sponsi amorem arto se carcere per quadraginta jam fere annos abdiderat, apud B. Franciscum gratiam promeruit specialem. Nam cum die quadam pro rebus opportunis solarium suæ cellulæ ascendisset, et impulsione phantastica corruens, cum fractum haberet pedem cum crure, et humerum a positione debita sequestratum; apparuit ei benignissimus Pater vestimentis gloriæ candidatus, et dulcibus aflatibus alloqui cœpit eandem. Surge, inquit, filia benedicta, surge, ne timeas. Et apprehensa manu ipsius, allevans eam, disparuit. Ipsa vero per cellulam suam huc atque illuc se convertens, putabat, se visum videre; usquequo ad clamorem ipsius apportato jam lumine, perfecte se sentiens per servum Dei Franciscum esse sanam, cuncta, quæ acciderant, per ordinem enarravit *.

ANNOTATA.

a Duo hujus nominis loca novi in Italia, unum ditionis Pontificiæ in Umbria, olim castrum, sed a Clemente VIII in civitatem episcopalem erectum; unde et Civitas Plebis atque Plebana Civitas appellatur. Alterum oppidulum est in Foro-Julio in tractu Cadubrii, quod propterea lingua vernacula etiam la Pieve di Cadore dicitur.

B b Cum hic juvenis a nativitate surdus et mutus fuisse dicatur, miraculo concessi auditus et auctæ linguæ addendum est miraculum acceptæ notitiæ sermonis.

c Castrum Iseum Leander Albertus in Lombardia Transpadana recenset ad fauces lacus Isei, alias Sebini, estque ditionis Venetæ in agro Brixiano.

d Loquitur ergo hic de translatione sacri corporis facta anno 1250 ex ecclesia S. Georgii, quæ intra Assisii muros erat, ad novam basilicam suburbanam, ipsius S. Francisci titulo erectam, in qua sacer ille thesaurus hactenus servatur.

e Tudertum, alias Tuder, nunc vulgo Todi, episcopalis civitas est ditionis Ecclesiæ in Umbria prope Tiberim fluvium.

f In Ms. nostro codice legitur: De Succano; at neutro nomine mihi locus iste notus est.

g Neque hunc locum in Lexicis reperi.

h Hujus nominis oppidulum est in Campania Romana: est et castrum, Citerna vulgo dictum, prope Tiberim in domino Florentino. In codice nostro Ms. hic legitur: Et alius de castro Spelli etc., omissis intermediis, quæ mox sequuntur.

i Id est, de castro Hispelli, quod Italice dictum Spello, castrum vel oppidulum est Umbriæ, ditionis Pontificiæ.

C k Nursia, nunc vulgo Norcia, parva civitas, olim episcopatu insignita, magnique S. Benedicti patria est.

l Nimirum ad montem Garganum in Apulia.

m Hæc etiam leguntur in Vita prima num. 157, ubi dicitur vir ille, sive ex voto, sive ex pœnitentia sibi injuncta, istud ad S. Michaelis ecclesiam iter suscepisse.

n In Vita prima num. 458 additur, hanc mulierem a S. Francisco apparente per signum Crucis liberatam fuisse.

o Verisimiliter indicatur Fanum cognominatum Fortunæ, Italici Fano, quod ditionis Ecclesiasticæ civitas est intra limites ducatus Urbinatis, sed ab eo avulsam, ad mare Adriaticum.

p San Severino, alias Septempeda jam supra memorata fuit.

q Sora urbs regni Neapolitani est in provincia Terræ Laboris, illustrata episcopatu, soli Sedi Apostolicæ subjecto.

r In Ms. nostro codice: Marinum; in editionibus Vaticana et Suriana: Marcum.

s Ita correxi ex Ms. nostro codice et editis: nam apud Sedulium vitiose legitur: Christus.

§ IX. De non observantibus festum, et non honorantibus Sanctum.

In Pictaviæ a partibus, in villa, quæ Simo * dicitur, sacerdos quidam, Reginaldus nomine, beato Francisco devotus, festum ipsius parochianis suis indixerat sollemniter celebrandum. Unus autem de populo, ignorans Sancti virtutem, sui parvipendit sacerdotis mandatum. Egressus autem foras in agrum, ut ligna succideret, cum se preparasset ad opus, vocem audivit hujusmodi ter dicentem: Festum est; operari non licet b. Verum cum nec imperio sacerdotis, nec supernæ vocis oraculo servilis temeritas frænaretur, addidit divina virtus ad gloriam Sancti sui sine mora miraculum et flagellum. Mox enim, ut furcam una manu jam tenens, alteram cum ferreo instrumento levavit ad opus, sic divina virtute utraque manus utriusque instrumento cohæsit, ut ad neutrius dimissionem digitus aliquatenus relaxare valeret. Ex quo stupefactus nimis, et, quid ageret, nesciens, ad ecclesiam, multis undique ad videndum prodigium concurrentibus *, properavit.

295 Ubi mente compunctus ante altare, quodam ex assistentibus sacerdote monente (plures quippe ad festum vocati convenerant sacerdotes) B. Franciscum humiliter se devovit; tria, sicut ter vocem audierat, vota vovens: quod scilicet festum ipsius coleret, quod ad illam, in qua tunc erat, ecclesiam in festo veniret, et quod Sancti corpus personaliter visitaret. Mirum certe relatu! Uno emisso voto, unus digitus * factus est liber: ad secundi emissionem solutus est alius: sed tertio facto voto, laxatus est tertius, et postmodum tota manus, nec non et altera subsequenter, populo, qui jam multum advenerat, Sancti clementiam devotissime implorante. Sic homo pristinæ redditus libertati per seipsum instrumenta deposuit; cunctis laudantibus Deum, virtutemque Sancti mirificam, qui tam mirabiliter percutere poterat et sanare. Ipsa vero instrumenta usque hodie coram altari ad honorem B. Francisci fabricato, ibidem in memoriam facti dependent. Plura quoque illic et in locis vicinis patrata miracula, et Sanctum in cælis ostendunt eximium, et festum ipsius in terris venerabiliter excolendum.

296 In civitate quoque Cenomanensi c, dum in solemnitate S. Francisci mulier quedam manus ad colum extenderet, et digitis apprehenderet fustum, obrigescentibus manibus, cœperunt digiti magnis ardoribus cruciari. Igitur pœna docente, Sancti recognoscens virtutem, corde compuncta cucurrit ad fratres. Cumque pro salute ipsius devoti filii sancti Patris clementiam precarentur, incolumis effecta est statim, nec aliquid læsionis remansit in manibus, nisi ad facti * memoriam solum vestigium combusturæ. Simili etiam modo in Campania majori mulier quedam, et in villa Oletti d mulier altera, et in castro Pyllei e tertia, dum beati Patris festum celebrare contemnerent, prævaricantes primum mirabiliter sunt puniæ; sed postmodum pœnitentes, per sancti Francisci merita mirabiliter liberatæ.

297 Miles quidam de Burgo in provincia Massæ f beati Francisci operibus et miraculorum signis impudentissime detrahebat; inferebat multa opprobria peregrinis ad ipsius memoriam venientibus, et contra fratres publica garriebat insania. Cum autem semel Sancti Dei gloriam impugnaret, addidit * super peccata sua blasphemiam detestandam. Si verum est, inquit, quod Franciscus iste sit sanctus, gladio cadat hodie corpus meum; si vero sanctus non est, evadam incolumis. Non distulit ira Dei condignum inferre supplicium, cum jam facta fuisset oratio * in peccatum. Mora enim modica interjecta, dum blasphemus nepoti suo inferret injuriam, accepit ille gladium, et patrum visceribus cruentavit. Eodem die mortuus est sceleratus,

D

Sancti festum
violantis ma-
nus instru-
mentis adha-
rescunt,

a

* Ms. Symo

b

* Vatic. occur-
rentibus
pœnitenti post
votum factum
relaxantur.

E

* Ms. unus de
digitis

Quatuor mu-
lieres eadem
de causa diti-
mitis puniæ.
ac deinde sa-
natæ.

c

f

* Sur. Sancti

d

e

In eundem
blasphemus
cruenta morte
sublatus,

f

* Sur. addit

* Sur. ejus
oratio

A leratus, inferni mancipium, et filius tenebrarum, ut ceteri discerent, miranda Francisci opera non blasphematoriis verbis impetere, sed devotis laudibus honorare.

298 Judex quidam, nomine Alexander, dum a beati Francisci devotione, quos poterat, venenata lingua retraheret, divino judicio lingua privatus per sex annos obmutuit. Qui cum in eo, quo peccaverat, torqueretur, alta penititudine revocatus dolebat, se contra Sancti miracula oblatrasse. Itaque non perstitit misericordis indignatio Sancti; sed penitentem ac se humiliter invocantem, restituta loquela, recepit ad gratiam. Ex tunc linguam blasphemam consecravat laudibus Sancti, devotionem simul et disciplinam recipiens per flagellum.

ANNOTATA.

a Pictavium, Gallie Poitiers, episcopalis civitas Gallie est ad fluvium Clanium, Gallis le Clain, et Pictaviensis provincie caput.

b An tunc S. Francisci festum colendum erat cum cessatione ab opere servili ex generali precepto Ecclesie, an ex singulari in diocesi aut loco?

c Cenomanum, vernacule le Mans, episcopalis urbs Gallie est ad Sartam fluvium, Cenomanensis provincie, Gallis le Maine dictæ, caput.

d Ms. codex et Surius: Oleti. Neutro vocabulo B miki villa hæc nota est.

e Editio Vaticana: Pilei; Suriana: Pelei; Ms. codex: Spelli: si posteriori modo legendum est, vide Annotata ad præcedentem §, lit. i.

f Forte hic indicatur ducatus Massæ, parvus Italiae tractus in Hetruria. Sunt tamen alia Massæ, variis adjunctis distincta in Italia.

§ X. De quibusdam aliis miraculis diversorum generum.

In castro Galliani Valvensis diocesis a, mulier quædam, nomine Maria, quæ Christo Jesu et B. Francisco famulata devoto subjecta, una dierum æstivo tempore exiit, ut manibus conquereret propriis necessarium victum. Cum igitur fervente nimum æstu, sitis deficere copisset ardoribus, omni privata beneficio poculi, pro eo quod in monte arido sola esset, quasi exanimis humi prostrata, patronum suum S. Franciscum invocabat pio mentis affectu. Dum antem perseveraret mulier in affectuosa et humili prece, labore, siti et æstu fatigata quamplurimum, paululum obdormivit. Et ecce, S. Franciscus adveniens, et eam vocans ex nomine, Surge, inquit, et bibe aquam, quæ divino munere tibi ac pluribus exhibitur.

C Mulieri deficienti præstiti fontem elicit, a al. add. erat eadem altisque postea mirabiliter salubrem. al. silicem

500 Ad hujus vocis auditum surrexit mulier a somno, non modicum confortata. Et accipiens filicem *, quæ juxta se erat, radicibus evulsit a terra; effodiensque ligno parvulo circumquaque, viventem reperit aquam; quæ cum primo videtur parvula stilla, subito divina virtute crevit in fontem. Bibit itaque mulier, et satiata oculos lavit, quos cum longa prius haberet ægritudine obumbratos, nova ex tunc sensit luce perfusus. Festinavit ad domum mulier, tam stupendum miraculum ad gloriam sancti Francisci denuncians universis. Concurrerunt undique multi ad miraculi famam, experientia magistra discentes mirabilem illius aquæ virtutem; dum ad ipsius contactum, confessione præmissa, a variis morborum cladibus plurimi liberabantur. Perseverat usque hodie fons ibi perspicuus, et in honore B. Francisci ibidem oratorium est constructum.

501 In Hispania apud S. Facundum b viri cujusdam cerasum arefactam ad virorem frondium, florum et fructuum contra spem mirabiliter revocavit. Incolas quoque terræ apud Vilesios c a vermium peste, corrodentium vineas circumquaque, miraculose suffragio liberavit. Sacerdotis cujusdam juxta Palentiam d horreum quoddam, quod veribus frumentariis repleti quolibet anno solitum

erat, sibi fideliter commendatum penitus expurgavit. Terram quoque domini cujusdam de Petra mala in regno Apulia, sibi suppliciter commendatam, ab odiosa peste brutorum * penitus servavit indemnem: cum tamen in circuitu omnia essent prædicta pestilentia devorata.

502 Vir quidam, Martinus nomine, cum longe a castro suo boves minasset ad pascua, crus unius bovis casu quoddam sic fuit desperate contractum, ut nihil esset sibi de remedio aliquo cogitandum. Dum autem pro decoratione foret sollicitus, et instrumentum, cum quo id faceret, non haberet, domum reversus, B. Francisco bovis curam reliquit, ipsumque fidei Sancti custodia fiducialiter commendavit, ne ante suum reditum devoraretur a lupis. Summo itaque mane ad bovem in silva relictum cum excoriatore reversus, pascentem ipsum ita reinvenit incolumem, quod nequaquam crus fractum ab altero discernebat. Gratias egit bono Pastori, qui diligentem de bove suo curam habuit, et medelam donavit. Succurrere novit humilis Sanctus omnibus invocantibus ipsum; nec quantumcumque parvas necessitates hominum designatur. Nam viro cuidam de Amiterno e jumentum restituit furto sublatum. Mulieri cuidam de Interduco f catinum novum, in multas partes casu divisum g, integre reparavit. Viro etiam cuidam de monte Ulmi h in Marchia, consolidavit vomerem in frusta contractum.

503 In Sabinensi i diocesi vetula quædam octogenaria erat, cujus filia moriens lactentem infantulum dereliquit. Cum igitur anus pauperula plena esset inopia, et vacua lacte, nullaque esset mulier, quæ sitiienti parvulo lactis stillicidum, juxta quod exigebat necessitas, erogaret: quo se verteret vetula, penitus ignorabat. Debilitato vero infantulo, nocte quadam omni humano destituta subsidio, ad beati patris Francisci auxilium implorandum, lacrymarum imbre perfusa, tota se mente convertit. Adfuit statim innocentis Amator ætatis; Ego, inquit, sum Franciscus, o mulier, quem cum tantis lacrymis invocasti. Pone, ait, mammas tuas in ore puerili k; quoniam abundanter tibi lac Dominus dabit. Implevit anus Sancti mandatum: et statim octogenariæ mammae lactis copiam effuderunt. Innuit omnibus mirabile Sancti donum, multis tam viris, quam mulieribus accelerantibus ad videndum. Et quia, quod testabantur oculi, lingua impugnare non poterat, excitabantur omnes ad laudandum Deum in Sancti sui virtute mirabili et amabili pietate.

504 Apud Spoletum l vir et uxor, unicum habentes filium, quotidie illum velut hereditarium opprobrium deplorabant. Brachiis siquidem collo connexis, junctisque genibus pectori et pedibus natibus * alligatis, non hominis proles, sed monstrum quoddam potius videbatur. Vehementiori mulier ex hoc afflicta dolore, crebris gemitibus clamabat ad Christum, S. Francisci auxilium invocando, ut infelici sibi, et tali in opprobrio constituta succurrere dignaretur. Nocte igitur quadam, cum propter hujusmodi tristitiam tristis eam somnus arriperet, apparuit ei S. Franciscus, piis eam affatibus mulcens, insuper et suadens, quod ad locum propinquum, suo nomini dedicatum, deferret puerum; ut ex aqua putei loci illius in nomine Domini superfusus plenam reciperet sospitatem.

505 Negligente autem illa Sancti adimplere quod dum fit, puer omnino restituitur. Tercio quoque apparens, mulierem cum puero usque ad januam dicti loci præambulo ducatu perduxit. Supervenientes autem nobiles quædam patrone devotionis causa ad prædictum locum, eis a muliere præfata diligenter exposita visione, una cum ipsa puerum fratribus præsentarunt; et haurientes aquam de puteo, earum nobilior propriis manibus lavit infantem. Statim puer, omnibus membris ad sua loca perductis, sanus apparuit, et magitudo miraculi omnibus admirationem induxit.

506 Apud

ACTORE. S. BONAVENTURA.

al. bruchorum

invocatus variis variis beneficia præstat.

e

f

g

h

E etiam octogenaria lac ad lactandum infantem.

i

k

F Tertio apparens jubet puerum fædo contractum aqua cujusdam putei ablu;

l Vatic. male naribus

AUCTORE
S. BONAVENTURA.
Sui Ordinis
novitium
amentem et
paralyticum
invisens
m n
*Ms. Hubertinus

manuque con-
tractans, sa-
num ad eccle-
siam mittit :

grave cruris
malum, signo
Thau consi-
gnans, tollit.
o

*Vatic. devo-
tionis

Observat au-
ctor, Sanctum
semper fuisse
Crucis amato-
rem

P

verumque cru-
cifixi Domini
imitatorem;
q

506 Apud *m* Segusiam *n* juvenis quidam de Riparolio, Ubertinus * nomine, Ordinem Fratrum Minorum ingressus, novitatus sui tempore horridi cujusdam perturbatione pavoris incurrit amentiam, totiusque dextræ partis paralysis morbo gravissimo auditum et linguam cum motu amisit et sensu. Cum autem sic miserabilis, non sine Fratrum multa mœstitia, per plures dies in lectulo decubasset, B. Francisci solemnitas supervenit; in cujus vigilia concesso sibi aliquo lucido intervallo, pium Patrem, licet voce informi, corde tamen fideli, prout poterat, invocabat. Hora vero matutinali, fratribus omnibus in ecclesia laudibus divinis intentis, ecce, beatus Pater, habitu fratrum indutus, in infirmariæ loco præfato novitio astitit, lumenque non modicum in habitaculo illo refulsit.

507 Et extensam manum super dextrum illius latus a capite ad usque pedes suaviter contingendo deducens, digitos in aurículas misit, quodamque in dextro humero impresso caractere, Hoc tibi, ait, signum erit, quod Deus per me, cujus exemplo ductus Religionem intrasti, plene te restituit sanitati. Chorda que illum succingens, quia sine chorda jacebat, dixit ad eum : Surgens, ecclesiam intra, ut laudes Deo debitas cum fratribus devotus exsolvas. Quibus dictis, cum puer ipsum manibus vellet contingere, et pedum ejus deosculari vestigia, ut B gratias ageret, ab ejus aspectu beatus Pater abscessit. Et juvenis, recuperata sanitate corporis cum rationis industria, vivacitate sensuum et loquela, ecclesiam ingressus cum multa fratrum et secularium admiratione, qui tunc aderant, et juvenem paralyticum viderant et amentem, laudibus divinis interfuit, et per ordinem narrato miraculo, multos ad Christum et beati Francisci devotionem accendit.

508 In castro Chore Ostiensis diocesis o vir quidam sic erus ex toto perdidit, ut nullo modo progredi vel movere se posset. Positus itaque in angustia vehementi, et auxilio desperatus humano, cœpit nocte quadam, ac si præsentem cerneret B. Franciscum, talem coram eo assumere materiam querulandi : Adjuva me, S. Francisce, recolens meum servitium et devotionem tibi impensam. Nam in asino meo te portavi, sanctos pedes tuos et sanctas manus tuas osculatus fui, semper tibi devotus, semper benevolus extiti : et ecce morior doloris hujus durissimo cruciatu. His pulsatus querelis statim adfuit beneficiorum memor et devotioni * gratus, et vigilantem viro cum uno fratre apparuit, ad vocationem ejus se venisse dixit, et tulisse remedia sanitatis. Tetigit locum doloris cum baculo parvulo, qui figuram Thau in se habebat : et fracto mox apostemate, perfectam tribuit sanitatem; et quod mirabilis est, sacrum signum Thau, impressum super locum sanati ulceris, ad miraculi memoriam dereliquit. Hoc signo S. Franciscus suas consignabat litteras, quoties caritatis causa scriptum aliquod dirigebat.

509 Sed ecce, dum per diversa miracula gloriosi patris Francisci mens narrationis varietate distracta decurrit, promerente ipso crucis glorioso Signifero, in signum salutis Thau non sine divina directione pervenit; ut ex hoc possimus advertere, quod, sicut crux militanti post Christum fuit sublimitas meriti ad salutem, sic et triumphanti cum Christo facta est firmitas testimonii ad honorem. Hoc quippe crucis mysterium magnum et mirum, in quo charismata gratiarum, et merita virtutum, et thesauri sapientiæ et scientiæ tam alta profunditate velantur, ut a mundi sapientibus et prudentibus sit occultum *p*, tam plene fuit huic Christi Parvulo revelatum, ut omnis vita ipsius, non nisi Crucis vestigia sequeretur, non nisi Crucis dulcedinem saperet, non nisi Crucis gloriam prædicaret.

510 Vere namque in suæ conversionis principio dicere cum Apostolo potuit : « Mihi autem absit » gloriari, nisi in cruce Domini nostri Jesu Christi *q*. » Non minus etiam vere in conversationis progressu

addere valuit : « Quicumque hanc regulam secuti D » fuerint, pax super illos et misericordia *r*. Veris » sime autem in consummatione potuit subin- » ferre : » Stigmata Domini « Jesu in corpore meo » porto *s*. » Sed et illud nos quotidie desideramus ab ipso audire : « Gratia Domini nostri Jesu Christi » cum spiritu vestro, fratres, Amen *t*. »

511 Gloriare igitur jam secure in Crucis gloria, Christi Signifer gloriose, quoniam a cruce incipiens, secundum Crucis regulam processisti, et tandem in cruce perficiens, per Crucis testimonium, quantæ gloriæ sis in cælo, cunctis fidelibus innotescit *. Secure jam te sequantur, qui exeunt ex Ægypto; quia per baculum Crucis Christi mari diviso, deserta transibunt in repromissam viventium terram, Jordane mortalitatis transmissio, per ipsius Crucis mirandam potentiam ingressuri. Quo nos introducatur verus populi ductor, et Salvator Jesus Christus crucifixus, per merita servi * Francisci. Ad laudem et gloriam unius Dei et trini, qui vivit et regnat in sæcula sæculorum. Amen *u*.

ANNOTATA.

a Valvensis diocesis tractus Italiæ est in regno Neapolitano in Aprutio Citeriori, ejusque episcopatus conjunctus est cum Salmonensi.

b Fanum S. Facundi, incolis Sahagun, oppidum et monasterium Hispaniæ est in regno Legionensi.

c In Ms. codice Villesios, qui neutro vocabulo notum mihi sunt.

d Palencia Hispaniæ, Latinis Palancia, episcopalis civitas Hispaniæ est in regno Legionensi.

e Amiternum, quod alii Sabinis, alii Vestinis attribuerunt, urbs dudum excisa regni Neapolitani est in Aprutio Ulteriori prope vicum S. Victorini. Surrius male habet : Amitri.

f Interducus, alias Interdicus, regni Neapolitani in Aprutio Ulteriori oppidum est ad Velinum fluvium.

g Surrius habet : In multas partes casum.

h Surrius legit : De monte Ulini; at perperam : nam Mons Ulmus, Italis Monte dell'Olmo, oppidulum vel vicus Marchiæ Anconitanæ est ad fluvium Ufentem, vulgo Chienti.

i Sabina provincia Italiæ est ditionis Pontificiæ. Ullius episcopus, unus e S. R. E. Cardinalibus, sedem suam habet Malliani seu Magliani, quod præcipuum hodiernæ Sabinæ oppidum est prope Tiberim.

k Editio Vaticana : Pueruli; Ms. : Pueruli.

l Spoletum, Spoletani ducatus olim caput, episcopalis civitas Umbriæ est in ditione Ecclesiæ.

m Quæ hoc et toto sequenti numero recitantur, desiderantur in editionibus Vaticana et Surri : leguntur tamen etiam in codice nostro et apud Waddingum ad annum 1228, num. 75.

n Segusia vel Segusium, vulgo Susa, Italiæ urbs est in Pedemontio, marchionatus cognominis caput, sub dominio ducis Sabaudix.

o Ostia, olim urbs Latii ad ostia Tiberis in ora maris Tyrrheni, quæ nunc in ruinis jacet, antiquum episcopatum habet, Veliternensi conjunctum, cujus episcopus semper est decanus Collegii S. R. E. Cardinalium.

p Vaticana editio : sit occulta; Surrius : sint occulta.

q In Epistola ad Galatas cap. 6, v. 14.

r Ibid. v. 16.

s Ibid. v. 17.

t Ibid. v. eodem.

u In codice nostro Ms. Subditur : Expliciant miracula post transitum beati Francisci ostensa.

